

Määräysluonnos: Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet

Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet sisältävät mm. ylioppilastutkintoa koskevaan lainsäädäntöön perustuvaa tekstiä. Tekstissä olevat pykälämerkinnät viittaavat lukiolakiin (714/2018), kumottuun lukiolakiin (629/1998), ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin (502/2019), kumottuun ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettuun lakiin (672/2005), ylioppilastutkinnosta annettuun asetukseen (612/2019), kumottuun ylioppilastutkinnosta annettuun asetukseen (915/2005), valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin (884/2017) ja oppivelvollisuuslakiin (1214/2020), ellei toisin ilmoiteta.

Nämä määräykset ja ohjeet koskevat ensimmäisen kerran tutkinnon toimeenpanoa keväällä 2022.

1	Ylioppilastutkinto.....	5
1.1	Tutkinnon suorittaminen	6
1.1.1	Tutkinnon aineyhdistelmät.....	7
1.1.2	Tutkinnon aloittaminen	7
1.1.3	Tutkinnon suorittamiseen myönnettävä lisäaika	8
1.1.4	Tutkinnon aloittaminen alusta tutkinnon ollessa kesken	8
1.1.5	Tutkinnon aloittaminen uudelleen hylätyn tutkinnon jälkeen	9
1.1.6	Erillisten kokeiden suorittaminen	9
1.1.7	Tutkinnon suorittaminen hylätyllä kokeella (kompensaatio).....	9
1.1.8	Opintojen valmistuminen kokeiden suorittamisen jälkeen.....	11
1.2	Kokeet.....	13
1.2.1	Kokeista annettavat arvosanat	14
1.2.2	Äidinkielen ja kirjallisuuden koe.....	14
1.2.3	Toisen kotimaisen kielen koe.....	15
1.2.4	Vieraiden kielten koe.....	16
1.2.5	Matematiikan koe.....	17
1.2.6	Reaaliaineiden kokeet.....	17
1.3	Osallistumisoikeus	18
1.3.1	Lukion opiskelija	18
1.3.2	Muu kuin lukion opiskelija	18
1.3.3	Osallistumisoikeuden tarkistaminen.....	20
1.3.4	Hyväksytyin kokeen uusiminen ja tutkinnon täydentäminen.....	21
1.3.5	Hylätyn kokeen uusiminen	22
1.4	Ilmoittautuminen	23

1.4.1	Ilmoittautumisen sitovuus.....	24
1.4.2	Ilmoittautumisen peruuttaminen ja mitätöinti.....	24
1.4.3	Ilmoittautuminen määräajan päätyttyä.....	25
1.4.4	Muutos ilmoittautumistietoihin.....	26
1.5	Koetarvikkeet ja koesuoritukset.....	26
1.5.1	Kokelaan tietokone ja lisälaitteet.....	26
1.5.2	Muut tarvikkeet ja apuvälineet.....	27
1.5.3	Koesuoritukset ja suoritusten luonnokset.....	27
1.6	Vilppi ja tutkintojärjestyksen rikkominen.....	28
1.7	Koesuoritusten arvostelu.....	31
1.7.1	Kokeesta pois jääminen tai tyhjän koesuorituksen jättäminen.....	31
1.7.2	Alustava arvostelu.....	31
1.7.3	Lopullinen arvostelu ja tulosten julkaiseminen.....	33
1.7.4	Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen arvostelussa.....	34
1.7.5	Kokeessa tapahtuneen häiriön huomioon ottaminen arvostelussa.....	34
1.7.6	Tarkistuspyyntö.....	35
1.7.7	Oikaisuvaatimus.....	35
1.7.8	Arvostelua koskevien tietojen antaminen.....	37
1.8	Nimi- ja suoritustietojen luovuttaminen.....	38
1.9	Todistukset.....	39
1.9.1	Ylioppilastutkintotodistus.....	39
1.9.2	Ylioppilastutkintolautakunnan antama todistus.....	40
1.9.3	Todistus korkeakoulukelpoisuudesta.....	40
1.9.4	Todistusjäljennökset.....	41
1.9.5	Käännökset todistuksista.....	41
1.10	Muutoksenhaku Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen.....	41

1.11	Eräät ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavat tutkinnot	42
2	Ylioppilastutkinnon toimeenpano lukiossa	42
2.1	Ylioppilastutkintolautakunnalle annettavat tiedot.....	42
2.1.1	Kokelaiden ilmoittautumistiedot	42
2.1.2	USB-muistien ja erityisryhmien kokeiden tilaus.....	43
2.1.3	Koesuoritusta heikentävän syyn perusteella myönnettävät erityisjärjestelyt.....	44
2.1.4	Yhteiset koetilaisuudet	44
2.2	Tutkintomaksut	44
2.2.1	Kokeiden suorittaminen ilman maksua	45
2.2.2	Koekohtaisten maksujen palauttaminen	47
2.3	Kokeiden järjestäminen	48
2.3.1	USB-muistien, purkukoodien ja avainlukulistojen vastaanottaminen.....	48
2.3.2	Koetehtävien, USB-muistien, purkukoodien ja avainlukulistojen säilyttäminen ...	48
2.3.3	Koetilat	49
2.3.4	Koetilaisuus.....	50
2.3.5	Valvojat.....	53
2.3.6	Koeaika.....	55
2.3.7	Koepöytäkirjat.....	56
2.4	Esteellisyys ja tutkintopalvelun käyttöoikeudet	56
2.5	Lukiossa arkistoitavat asiakirjat	58

1 Ylioppilastutkinto

Ylioppilastutkinnosta ja siihen liittyvistä asioista säädetään ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019), valtioneuvoston asetuksessa ylioppilastutkinnosta (612/2019) ja valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017). Joiltakin osin sovelletaan ylioppilastutkinnosta annetun lain 27 §:n nojalla myös kumotun lukiolain (629/1998), kumotun ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) ja kumotun ylioppilastutkinnosta annetun asetuksen (915/2005) säädöksiä, koska osaa 1.8.2019 voimaan tulleen lain (502/2019) säädöksistä sovelletaan vasta keväällä 2022 tutkintonsa aloittaviin kokelaisiin. Tasavallan presidentin asetuksen ylioppilastutkinnosta Ahvenanmaan maakunnassa (433/2006) mukaisesti Ahvenanmaalla ylioppilastutkinnon järjestämistä koskevaa hallintotehtävää hoitaa Ylioppilastutkintolautakunta.

Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet järjestetään lukiokoulutusta antavissa oppilaitoksissa samanaikaisesti kaksi kertaa vuodessa (L 502/2019, 4 §). Jäljempänä

Ylioppilastutkintolautakunta on antanut koekohtaiset määräykset seuraavista kokeista:

- äidinkielen ja kirjallisuuden koe
- suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe
- toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten kokeet
- matematiikan koe
- reaaliaineiden kokeet.

Lautakunta on lisäksi antanut määräykset koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnossa.

Lautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet, koekohtaiset määräykset sekä määräykset koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnossa löytyvät lautakunnan verkkosivulta osoitteesta <http://www.ylioppilastutkinto.fi>.

kyseisiä oppilaitoksia kutsutaan lukioiksi. Kevään tutkinto järjestetään pääosin maaliskuun jälki- ja huhtikuun alkupuoliskolla. Syksyn tutkinto järjestetään pääosin syyskuun jälkipuoliskolla. Kokeet pannaan toimeen enintään kahtenatoista eri päivänä lautakunnan kutakin tutkintokertaa varten erikseen päättämänä ajankohtana.

Ylioppilastutkinto suoritetaan suomeksi tai ruotsiksi lukion opetuskielen mukaisesti (L 502/2019, 1 §). Kokelaan on suoritettava kaikki tutkintoonsa sisältyvät kokeet samalla tutkintokielellä. Tutkinnon valmistuttua kokelas voi kuitenkin uusia kokeita tai täydentää tutkintoaan suorittamalla kokeita myös eri tutkintokielellä. Lukio järjestää ainoastaan sellaiset kokeet, jotka voidaan sisällyttää lukion opetuskielellä suoritettavaan ylioppilastutkintoon.

1.1 Tutkinnon suorittaminen

Ylioppilastutkinto tulee suoritetuksi, kun kokelas on suorittanut hyväksytysti tutkintoon vaadittavat kokeet sekä ylioppilastutkinnon suorittamiseen oikeuttavan tutkinnon tai koulutuksen. Tällainen tutkinto tai koulutus on lukiokoulutuksen oppimäärä tai vastaava ulkomainen koulutus, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu ammatillinen perustutkinto tai sitä vastaava aiempi tutkinto tai muu perusopetuksen oppimäärälle tai sitä vastaavalle aikaisemmalle oppimäärälle perustuva vähintään kaksivuotinen ammatillinen tutkinto tai sitä vastaavat opinnot sekä Ylioppilastutkintolautakunnan määräämät lisäopinnot (ks. myös 1.3 Osallistumisoikeus). (L 502/2019, 12 § ja 5 §)

Ylioppilastutkinnon kokeet tulee suorittaa enintään kolmena peräkkäisenä tutkintokertana (L 672/2005, 7 §, L 502/2019, 13 § 1 mom., ks. kuitenkin 1.3.6 Hylätyn kokeen uusiminen ja 1.1.3 Tutkinnon suorittamiseen myönnettävä lisäaika). Tutkintoon voi lisätä uusia aineita, kunnes tutkinto on valmis tai kolme tutkintokertaa on käytetty.

Tutkinto voi tulla suoritetuksi tutkintoon vaadittavassa kokeessa annetun hylätyn arvosanan estämättä (ks. luku 1.1.7 Tutkinnon suorittaminen hylätyllä kokeella (kompensaatio)).

Jos kokelas ei ole suorittanut tutkintoa säädetyssä ajassa, tutkinto katsotaan hylätyksi. Tutkinnon suorittamisen voi tällöin aloittaa uudelleen (ks. 1.1.5 Tutkinnon aloittaminen

uudelleen hylätyn tutkinnon jälkeen).

1.1.1 Tutkinnon aineyhdistelmät

Syksyllä 2021 tai aikaisemmin aloitetut tutkinnot

Kokelaan tutkintoon kuuluu vähintään neljä koetta, joista äidinkielen ja kirjallisuuden koe on kaikille pakollinen. Kokelas valitsee kolme muuta tutkintonsa pakollista koetta seuraavien neljän kokeen joukosta: toisen kotimaisen kielen koe, vieraan kielen koe, matematiikan koe ja reaaliaineessa järjestettävä koe. Kokelas voi lisäksi sisällyttää tutkintoonsa yhden tai useamman ylimääräisen kokeen. (L 672/2005, 1b §)

Vähintään yhden tutkinnon pakollisista kokeista tulee olla vaativampi koe tai toisen kotimaisen kielen kokeena suoritettu äidinkielen ja kirjallisuuden koe.

Ylioppilastutkintoon voi kuulua vain yksi koe samassa oppiaineessa. (L 672/2005, 6 §)

Keväällä 2022 tai myöhemmin aloitetut tutkinnot

Ylioppilastutkintoa suorittavan kokelaan tutkintoon kuuluu vähintään viisi koetta eri tutkintoaineissa. Tutkintoon vaaditaan äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävän kokeen lisäksi vähintään kolme koetta kokelaan valinnan mukaan vähintään kolmesta eri ryhmästä, joihin kuuluvat matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraassa kielessä ja reaaliaineessa järjestettävä koe. Näiden neljän kokeen lisäksi kokelas valitsee tutkintonsa viidennen kokeen siten, että vaadittavien kokeiden yhdistelmällä on mahdollista valmistua ylioppilaaksi ja että vähintään yksi tutkinnon kokeista on vaativamman tason koe. (L 502/2019, 10 § 1 mom.)

Ylioppilastutkintoa suorittavalta kokelaalta vaadittavaan viiden kokeen yhdistelmään voi kuulua vain yksi koe samassa oppiaineessa. Kokelas voi lisäksi suorittaa yhden tai useamman muun kokeen. (L 502/2019, 10 § 2 mom.)

1.1.2 Tutkinnon aloittaminen

Tutkinnon suorittaminen alkaa, kun kokelas ilmoittautuu ensimmäistä kertaa tutkinnon suorittajaksi tutkintoon (ks. 1.3. Osallistumisoikeus ja 1.4. Ilmoittautuminen).

1.1.3 Tutkinnon suorittamiseen myönnettävä lisäaika

Kokelas, joka on aloittanut tutkinnon suorittamisen syksyllä 2021 tai sitä ennen ja joka on osallistunut yhteen tutkintokertaan ja ulkomailla tapahtuvan päätoimisen opiskelun tai siihen rinnastettavan syyn vuoksi menettänyt kaksi tutkintokertaa, voi hakemuksesta jatkaa tutkinnon suorittamista seuraavina kahtena peräkkäisenä tutkintokertana säilyttäen oikeutensa hylätyn kokeen uusimiseen siten, että menetettyjä tutkintokertoja ei lueta mukaan uusimiseen tarkoitettuihin tutkintokertoihin. (A 915/2005, 5 §)

Kokelas, joka on aloittanut tutkinnon suorittamisen keväällä 2022 tai sen jälkeen ja joka on osallistunut vähintään yhteen tutkintokertaan ja sairastumisen, ulkomailla tapahtuvan päätoimisen opiskelun tai muun niihin rinnastettavan painavan syyn vuoksi on estynyt osallistumasta yhden tai kahden peräkkäisen tutkintokerran kokeisiin, voi hakemuksesta jatkaa tutkinnon suorittamista yhden tai kahden tutkintokerran ajan menetettyjen tutkintokertojen lukumäärän mukaisesti enimmäisajan päättymistä välittömästi seuraavana tutkintokertana. Kokelas säilyttää oikeutensa hylätyn kokeen uusimiseen siten, että menetettyjä tutkintokertoja ei lueta mukaan uusimiseen tarkoitettuihin tutkintokertoihin. (L 502/2019, 13 § 3 mom.)

Kun kokelaan tutkinnon suorittaminen keskeytyy tällaisesta syystä, kokelas toimittaa asiasta hakemuksen lukion rehtorille. Rehtori liittää hakemukseen lausuntonsa kokelaan tilanteesta ja lähettää hakemuksen lautakuntaan. Sairastumisesta tai vastaavasta syystä on liitettävä hakemukseen lääkärin tai muun asiantuntijan lausunto, josta käy ilmi sairaus ja työkyvyttömyysaika. Ulkomailla tapahtuvan opiskelun tai vastaavan syyn osalta hakemuksesta ja sen liitteistä on käytävä ilmi opintojen tai muun syyn alkamis- ja päättymisajankohta.

1.1.4 Tutkinnon aloittaminen alusta tutkinnon ollessa kesken

Ylioppilastutkintolautakunta voi hakemuksesta erityisen painavan syyn vuoksi päättää, että kokelas voi tutkinnon ollessa kesken aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta (L 502/2019, 13 § 5 mom., L 672/2005, 7 §). Kokelas toimittaa hakemuksensa lukion rehtorille, joka liittää mukaan lausuntonsa asiasta ja lähettää hakemuksen lautakuntaan.

Kokelas ei voi sisällyttää suoritettuja kokeita kesken jääneestä tutkinnosta uuteen tutkintoon.

1.1.5 Tutkinnon aloittaminen uudelleen hylätyn tutkinnon jälkeen

Tutkinto, jota ei ole mahdollista saattaa valmiiksi jäljellä olevien tutkintokertojen ja hylätyn kokeen uusimiskertojen mukaisessa ajassa, katsotaan hylätyksi. Tutkinnon suorittamisen voi tällöin aloittaa uudelleen ilman erillistä hakemusta.

Kokelas voi sisällyttää hylättyyn tutkintoon sisältyneet hyväksytyt kokeet uuteen keväällä 2022 tai sen jälkeen aloitettuun tutkintoon kuudesta edellisestä tutkintokerrasta (L 502/2019, 13 §). Tätä vanhempia kokeita ei voi sisällyttää tutkintoon. Tutkintoon sisällytetyt kokeet poistuvat tutkinnosta tämän määräajan jälkeen, jos tutkintoon vaadittavien kokeiden suorittaminen on edelleen kesken. Ilmoitus aiemmin suoritettujen kokeiden sisällyttämisestä uuteen tutkintoon lähetetään lautakuntaan lukion kautta.

1.1.6 Erillisten kokeiden suorittaminen

Henkilö, joka ei ole suorittanut ylioppilastutkintoa, voi suorittaa ylioppilastutkinnon kokeita erillisinä. Erillisistä kokeista ei muodostu ylioppilastutkintoa. Erillisiä kokeita ei voi suorittaa henkilö, joka on otettu suorittamaan lukiokoulutuksen oppimäärää ja suomalaista ylioppilastutkintoa tai suorittamaan ammatillista perustutkintoa (L 502/2019, 6 §) (L 502/2019, 6 §).

Kokelas voi sisällyttää erillisinä kokeina suoritettuja hyväksytyjä kokeita keväällä 2022 tai sen jälkeen aloitettuun tutkintoon kuudesta edellisestä tutkintokerrasta (L 502/2019, 6 §). Tätä vanhempia kokeita ei voi sisällyttää tutkintoon. Tutkintoon sisällytetyt kokeet poistuvat tutkinnosta tämän määräajan jälkeen, jos tutkintoon vaadittavien kokeiden suorittaminen on edelleen kesken. Ilmoitus erillisen kokeen sisällyttämisestä uuteen tutkintoon lähetetään lautakuntaan lukion kautta.

1.1.7 Tutkinnon suorittaminen hylätyllä kokeella (kompensaatio)

Ylioppilastutkinto tulee suoritetuksi tutkinnon edellyttämässä kokeessa annetun hylätyn arvosanan estämättä, jos kokelaan suorittamien muiden kokeiden arvosanat

osoittavat lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisia tietoja ja taitoja sekä riittävää kypsyyttä eikä kokelas ole kirjallisesti kieltänyt hylätyn arvosanan merkitsemistä todistukseen (L 502/2019, 12 §). Menettelyä kutsutaan kompensatioksi.

Tutkinto ei voi kuitenkaan tulla hyväksytyksi, jos koe on hylätty järjestyksen rikkomisen tai vilpillisen menettelyn vuoksi tai jos kokelas ei ole saapunut kokeeseen tai jättänyt koesuoritusta arvosteltavaksi (L502/2019, 12 § 2 mom.).

Ellei kokelas halua kompensatiota suoritettavan, hänen on annettava asiasta kirjallinen ilmoitus lukiolle, joka toimittaa sen edelleen lautakunnalle. Ilmoituksen on oltava lautakunnassa kevään tutkinnossa viimeistään 5. toukokuuta ja syksyn tutkinnossa viimeistään 4. marraskuuta.

Syksyllä 2021 tai aikaisemmin aloitetut tutkinnot

Hylätyt suoritukset eri kokeissa jaotellaan neljään tasoluokkaan, joista käytetään merkintöjä i+, i, i- ja i=. Kokelaan kustakin hyväksytystä kokeesta saamasta arvosanasta annetaan kompensatiopisteitä seuraavasti: laudatur 7, *eximia cum laude approbatur* 6, magna cum laude approbatur 5, cum laude approbatur 4, lubenter approbatur 3 ja approbatur 2. Hylätyn arvosanan tasoluokan i+:n kompensoimiseen tarvitaan vähintään 12 kompensatiopistettä, i:n 13, i-:n 16 ja i=:n 18 (ks. taulukko 1).

Taulukko 1. Esimerkkejä kompensatiosta tutkinnoissa, jotka on aloitettu ennen kevättä 2022.

Hylätyn arvosanan luokka	Tarvittavat kompensatiopisteet	Suorittanut 4 koetta esim.	Suorittanut 5 koetta esim.	Suorittanut 6 koetta esim.	Suorittanut 7 koetta esim.
i+	12	i+ ja CCC	i+ ja BBBB	i+ ja AAABB	i+ ja AAAAAA
i	14	i ja CMM	i ja BBCC	i ja ABBBB	i ja AAAABB
i-	16	i- ja MME	i- ja CCCC	i- ja BBBBC	i- ja ABBBBB

i=	18	i= ja EEE	i= ja CCMM	i= ja BBCCC	i= ja BBBBBB
----	----	-----------	------------	-------------	-----------------

Keväällä 2022 tai myöhemmin aloitetut tutkinnot

Jos kokelas on suorittanut tutkintoon vaadittavista viidestä kokeesta yhden kokeen hylätyllä arvosanalla ja neljä hyväksytyllä arvosanalla, hän saa näistä neljästä kokeesta kompensatiopisteitä arvosanojen perusteella seuraavasti: laudatur 7, eximia cum laude approbatur 6, magna cum laude approbatur 5, cum laude approbatur 4, lubenter approbatur 3 ja approbatur 2. Muista kokeista ei anneta kompensatiopisteitä. Kokelaan saamat kompensatiopisteet lasketaan yhteen, jolloin 10 kompensatiopistettä kompensoi hylätyn arvosanan. Jos kokelas on suorittanut enemmän kuin viisi koetta, hänelle otetaan huomioon tutkintoon vaadittavista kokeista korkeimman kompensatiopistesumman tuottava yhdistelmä (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Esimerkkejä kompensatiosta tutkinnoissa, jotka on aloitettu keväällä 2022 tai sen jälkeen.

Arvosana	Tarvittavat kompensatiopisteet	Suorittanut neljä muuta tutkintoon vaadittavaa koetta esim.
i	10	i ja AABB i ja AAAC

1.1.8 Opintojen valmistuminen kokeiden suorittamisen jälkeen

Lukion tulee ilmoittaa kullakin tutkintokerralla lautakunnalle sen määräämään ajankohtaan mennessä, ketkä niistä kokelaista, jotka ovat suorittaneet tutkintoon vaadittavat kokeet, eivät ole kyseiseen ajankohtaan mennessä saaneet valmiiksi ylioppilastutkinnon edellyttämiä opintoja (ks. 1.1 Tutkinnon suorittaminen). Jos lukio ei ole määräaikaan mennessä lähettänyt kokelaasta kyseistä ilmoitusta, lautakunta olettaa, että kokelas on saanut opintonsa valmiiksi määräaikaan mennessä ja täyttää tutkinnon valmistumisen edellytykset. Kevään tutkinnon osalta yllä mainittu ajankohta on viimeistään 5. toukokuuta ja syksyn tutkinnon osalta viimeistään 4. marraskuuta. Ilmoitus opintojen puuttumisesta tehdään lautakunnan sähköisessä asiointissa

Ilmoitus lukion päättötodistusta tai ammatillisen tutkinnon todistusta vaille jääneistä -lomakkeella.

Lukion tulee tehdä lautakunnalle ilmoitus kokelaan oikeudesta ylioppilastodistuksen saamiseen, kun kokelas, josta on tehty ilmoitus opintojen puuttumisesta, on suorittanut lukiokoulutuksen oppimäärän tai muun ylioppilastutkinnon suorittamiseen oikeuttavan tutkinnon tai koulutuksen. Ilmoitus tehdään lautakunnan sähköisessä asiointissa Ilmoitus kokelaan oikeudesta ylioppilastodistuksen saamiseen -lomakkeella. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi tutkinnon tai koulutuksen päättötodistukseen merkittävä valmistumispäivämäärä.

Ylioppilastutkintotodistukset päivätään seuraavalle lautakunnan ilmoittamalle todistuksenantopäivämäärälle päättötodistukseen merkityn valmistumispäivän mukaisesti. Päättötodistuksen tulee olla päivätty viimeistään ylioppilastutkintotodistuksen antopäivämäärälle. Jotta todistus voidaan päivätä kyseiselle päivälle, on ilmoitus tehtävä viimeistään lautakunnan ilmoittamana ajankohtana (ks. taulukko 3). Jos kokelas on osallistunut meneillään olevaan tutkintokertaan, kyseiset suoritukset voidaan kirjata aikaisintaan tutkintokerran varsinaiselle todistuksenantopäivämäärälle päivättyyn todistukseen.

Taulukko 3. Ylioppilastutkinnon todistuksenantopäivät.

Todistuksenantopäivä	Ilmoitus tehtävä viimeistään	
19.1.	12.1.	
18.2.	11.2.	
5.3.	26.2.	
23.4.	16.4.	
Viikon 22 lauantai	5.5.	kevään varsinainen todistuksenantopäivä
Viikon 24 keskiviikko	Viikon 23 torstai	
5.9.	29.8.	

15.10.	8.10.	
5.12.	4.11.	syksyn varsinainen todistuksenantopäivä
21.12.	15.12.	

Jos taulukossa oleva viimeinen päivä ilmoituksen tekemiseen osuu pyhäpäivälle tai arkilauantaille, ilmoituksen voi tehdä seuraavana arkipäivänä. Todistuksenantopäivät pysyvät silti samoina. Jos todistuksenantopäivä osuu pyhäpäivälle tai arkilauantaille, todistuksenantopäivä siirtyy edelliseen arkipäivään, poikkeuksena viikon 22 lauantai.

Todistukset lähetetään lukiolle. Lukioiden on varauduttava siihen, että todistukset saapuvat vasta todistuksenantopäivän jälkeen. Kevään ja syksyn varsinaisten todistuksenantopäivien todistukset lähetetään lukioille ennen todistuksenantopäivää (ks. luku 1.9). Lukio toimittaa todistuksen kokelaalle.

1.2 Kokeet

Ylioppilastutkintoon kuuluu äidinkielessä ja kirjallisuudessa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraisissa kielissä, matematiikassa sekä luonnontieteellisissä ja humanistis-yhteiskunnallisissa oppiaineissa (reaaliaineet) järjestettäviä kokeita (L 502/2019, 3 § 1 mom.). Valtioneuvosto säättää siitä, missä reaaliaineissa ja vieraisissa kielissä kokeet järjestetään (A 612/2019).

Vaativuudeltaan kahden eri tason mukaiset kokeet järjestetään matematiikassa (pitkä ja lyhyt oppimäärä) ja toisessa kotimaisessa kielessä (pitkä ja keskipitkä oppimäärä). Vieraisissa kielissä voidaan järjestää kahden eri tason (pitkä ja lyhyt oppimäärä, latinan kokeen osalta laajempi ja lyhyt oppimäärä) mukaiset kokeet. Ylioppilastutkintolautakunta määrää, missä vieraisissa kielissä järjestetään kahden eri tason mukaiset kokeet (L 502/2019, 3 § 4 mom.).

Vaativamman tason kokeella tarkoitetaan pitkään oppimäärään perustuvaa koetta.

Lautakunta laatii ylioppilastutkinnon kokeiden tehtävät nuorille tarkoitettuun

lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvien kyseisen oppiaineen pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen oppimäärien mukaan (A 810/2018, A 612/2019, § 5). Kokeiden laadinnassa otetaan huomioon lukion opetussuunnitelmien perusteet (2015 ja 2019) keväästä 2023 kevääseen 2025 asti. Huomioon ottaminen voi tarkoittaa esimerkiksi vaihtoehtoisia tehtäviä, opetussuunnitelmaeroja tasoittavia aineistoja tai eri opetussuunnitelmanäkökulmien hyväksymistä arvostelussa.

Kokeissa on oppiainerajat ylittäviä tehtäviä (A 612/2019, § 5). Kevään 2023 tutkinnosta lähtien oppiainerajat ylittävät tehtävät voivat perustua lukion opetussuunnitelmien perusteissa (2019) kuvattuun laaja-alaisen osaamiseen. Kokelailta ei edellytetä vastauksissa toisen oppiaineen yksityiskohtaisia tietoja tai taitoja.

1.2.1 Kokeista annettavat arvosanat

Kokeista annettavat arvosanat ovat laudatur, eximia cum laude approbatur, magna cum laude approbatur, cum laude approbatur, lubenter approbatur, approbatur ja improbatur (A 612/2019, 6 §). Arvosanoista käytetään kirjainlyhenteitä L, E, M, C, B, A ja I. Arvosanoja vastaavat pistemäärät ovat 7 (L), 6 (E), 5 (M), 4 (C), 3 (B), 2 (A) ja 0 (I) (ks. 1.1.7 Tutkinnon suorittaminen hylätyllä kokeella (kompensaatio)).

1.2.2 Äidinkielen ja kirjallisuuden koe

Äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet järjestetään suomen, ruotsin ja saamen kielissä (L 502/2019, 3 §).

Suomen ja ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeessa on kaksi osaa: lukutaidon koe ja kirjoitustaidon koe, jotka järjestetään eri koepäivinä. Suomen ja ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet järjestetään samoina koepäivinä.

Suomenkielisessä lukiossa suoritetaan suomen äidinkielen ja kirjallisuuden koe. Ruotsinkielisessä lukiossa suoritetaan ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden koe.

Saamen äidinkielen ja kirjallisuuden koe järjestetään inarinsaamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kielessä. Saamen äidinkielen ja kirjallisuuden koe on pelkkä kirjoitustaidon koe. Koe järjestetään eri päivänä kuin suomen ja ruotsin kirjoitustaidon koe. Kaikki saamen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet järjestetään samana

koepäivänä.

Syksyllä 2021 tai aikaisemmin aloitettuun tutkintoon voi sisältyä saamen äidinkielen ja kirjallisuuden koe vain pakollisena kokeena ja vain yhdessä saamen kielessä. Keväällä 2022 tai sen jälkeen aloitettuun tutkintoon voi sisältyä äidinkielen ja kirjallisuuden koe useissa saamen kielissä, mutta kokelas voi samalla tutkintokerralla osallistua vain yhteen saamen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeeseen. Keväällä 2022 tai sen jälkeen aloitettuun tutkintoon voi sisällyttää vieraan kielen kokeena saamen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen (L502/2019, 11 §).

Äidinkielen ja kirjallisuuden koe voi olla oppimäärään suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus perustuva koe, jos kokelaan oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame ja hän on opiskellut lukion oppimäärän mukaiset suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän pakolliset opinnot, jotka ovat kokeeseen osallistumisen edellytyksenä lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalle, tai jos kokelas on viittomakieltä äidinkielenään tai ensikielenään käyttävä (L 502/2019, 11 §).

Suomenkielisessä lukiossa voi suorittaa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen. Ruotsinkielisessä lukiossa voi suorittaa ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe suoritetaan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen kirjoituspäivänä erikseen julkaistavan aikataulun mukaisesti.

1.2.3 Toisen kotimaisen kielen koe

Toisen kotimaisen kielen koe on suomenkielisissä lukioissa ruotsin kielen koe ja ruotsinkielisissä lukioissa suomen kielen koe. Toisessa kotimaisessa kielessä järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason mukaiset kokeet (L 502/2019, 3 §). Toinen kokeista perustuu pitkään ja toinen keskipitkään oppimäärään. Pitkään oppimäärään perustuvalla kokeella tarkoitetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa (2015 ja 2019) mainittuun A-oppimäärään perustuvaa koetta. Keskipitkään oppimäärään perustuvalla kokeella tarkoitetaan lukion opetussuunnitelmien perusteissa (2015 ja 2019) mainittuun B1-oppimäärään perustuvaa koetta. Kokelas saa lukio-opinnoistaan riippumatta valita, kumman tason mukaiseen kokeeseen hän osallistuu.

Suomenkielisessä lukiossa kokelas voi sisällyttää tutkintoon toisen kotimaisen kielen

kokeena ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen. Ruotsinkielisessä lukiossa kokelas voi sisällyttää tutkintoon toisen kotimaisen kielen kokeena suomen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen. Tällöin toisen kotimaisen kielen sijasta suoritettu äidinkielen ja kirjallisuuden koe on tutkinnon edellyttämä vaativampi koe (L 502/2019, 10 §).

Jos kokelas suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeensa saamen kielessä, hän voi valita toisen kotimaisen kielen kokeeksi myös suomen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomenkielisessä lukiossa ja ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen ruotsinkielisessä lukiossa. Tämän lisäksi hän voi suorittaa lukion opetuskielen mukaisen toisen kotimaisen kielen kokeen.

Esimerkiksi kaksikielinen kokelas, joka opiskelee suomenkielisessä lukiossa ja suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomen kielessä, voi korvata toisen kotimaisen kielen kokeensa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeella ruotsin kielessä. Tällaisessa tapauksessa kokelas voi suorittaa ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomenkielisessä lukiossa. Tämä edellyttää tutkinnon hajuttamista, koska suomen ja ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet järjestetään samoina koepäivinä. Jos lukiosta ei löydy ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden opettajaa, koesuorituksen arvostelee alustavasti muu lukiokoulutuksen järjestäjän osoittama asianomaisen aineen opettaja (ks. 1.7.2 Alustava arvostelu).

1.2.4 Vieraiden kielten koe

Vieraisissa kielissä järjestetään kokeet englannin, espanjan, italian, ranskan, saksan, venäjän, inarinsaamen, koltansaamen, pohjoissaamen, latinan ja portugalilaisissa kielissä (A 612/2019, 4 § 3 mom.). Pitkään oppimäärään perustuvat kokeet järjestetään englannin, espanjan, ranskan, saksan ja venäjän kielissä. Kaikissa yllä mainituissa kielissä järjestetään lyhyeen oppimäärään perustuva koe.

Pitkään oppimäärään perustuvalla kokeella tarkoitetaan lukion opetussuunnitelmien

perusteissa (2015 ja 2019) mainittuun A-oppimäärään perustuvaa koetta.

Lyhyeen oppimäärään perustuvalla kokeella tarkoitetaan lukion opetussuunnitelmien perusteissa (2015 ja 2019) mainittuun B3-oppimäärään perustuvaa koetta.

Latinan kielessä järjestetään kaksi eritasoista lyhyen oppimäärän koetta, lyhyen ja laajemman oppimäärän kokeet. Latinan kielen laajemman oppimäärän koe perustuu lukion opetussuunnitelmien perusteiden (2015 ja 2019) B2-oppimäärään eikä siten ole A-kielen oppimäärän mukaisesti laadittu vaativampi koe. Latinan kielen laajemman oppimäärän koe järjestetään vieraan kielen lyhyen oppimäärän koepäivänä.

Kokelas saa lukio-opinnoistaan riippumatta valita, osallistuuko hän pitkän vai lyhyen oppimäärän mukaiseen kokeeseen.

Keväällä 2022 tai sen jälkeen aloitettuun tutkintoon kokelas voi sisällyttää vieraan kielen kokeena saamen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen (L502/2019, 11 §). Vieraan kielen kokeen sijasta suoritettu saamen äidinkielen ja kirjallisuuden koe on tutkinnon edellyttämä vaativampi koe (L 502/2019, 10 §).

1.2.5 Matematiikan koe

Kokelas saa tutkinnossa suorittaa matematiikan pitkään tai lyhyeen oppimäärään perustuvan kokeen riippumatta siitä, minkä oppimäärän mukaan hän on matematiikkaa lukiossa opiskellut.

1.2.6 Reaaliaineiden kokeet

Reaaliaineissa järjestetään kokeet uskonnossa, elämäkatsomustiedossa, psykologiassa, filosofiassa, historiassa, yhteiskuntaopissa, fysiikassa, kemiassa, biologiassa, maantieteessä ja terveystiedossa. Uskonnon kokeet järjestetään evankelisluterilaisessa ja ortodoksisessa uskonnossa (A 612/2019, 4 §).

Kokelas voi suorittaa sekä evankelisluterilaisen uskonnon kokeen että ortodoksisen uskonnon kokeen, mikäli hän täyttää osallistumisoikeuden vaatimukset (ks. 1.3. Osallistumisoikeus). Keväällä 2022 tai sen jälkeen aloitetun tutkinnon edellyttämiin viiteen kokeeseen voi sisällyttää vain yhden uskonnon kokeen.

1.3 Osallistumisoikeus

1.3.1 Lukion opiskelija

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voi osallistua ylioppilastutkinnon kokeeseen opiskeltuaan valtioneuvoston tuntijakoa koskevassa asetuksessa säädetyt pakolliset opinnot oppiaineessa, jonka kokeeseen hän osallistuu (L 714/2018). Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voi osallistua reaaliaineen kokeeseen aineessa, jossa ei ole pakollisia opintoja, opiskeltuaan kaksi kurssia (neljä opintopistettä) oppiaineen opintoja. Jos vieraan kielen koe perustuu oppimäärään, jossa ei ole pakollisia opintoja, lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voi osallistua kokeeseen opiskeltuaan kolme kurssia (kuusi opintopistettä) oppiaineen opintoja. Äidinkielen ja kirjallisuuden kokeessa kokelaan tulee saavuttaa osallistumisoikeus ennen ensimmäiseen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeeseen osallistumista. (L 502/2019, 7 §, L 672/2005, 4 §.)

Rehtorin päätöksellä kokeeseen voi erityisestä syystä osallistua myös lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava, joka ei ole opiskellut kyseisiä opintoja, mutta jolla muutoin voidaan katsoa olevan riittävät edellytykset kokeesta suoriutumiseen (L 502/2019, 7 §). Tämä voi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun henkilö on oppinut jonkin kielen ulkomailla tai hänellä on ollut pitkäaikainen sairaus, joka on estänyt opiskelemasta vaadittavia opintoja.

1.3.2 Muu kuin lukion opiskelija

Suomalaisen lukion oppimäärän suorittanut

Ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin saa osallistua henkilö, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän (L 502/2019, 5 §). Jos henkilö suorittaa lukion oppimäärää lukiolain (714/2018) 36 §:ssä tarkoitettuna erityisenä tutkintona, hän voi ilmoittautua suorittamaan ylioppilastutkintoa vasta suoritettuaan koko lukion oppimäärän.

Ulkomaisen lukion oppimäärän suorittanut

Ulkomaisen lukion suorittanut henkilö voi osallistua tutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hänen suorittamansa lukion oppimäärän voi katsoa vastaavan

suomalaisen lukion oppimäärää (L 502/2019, 5 §) eli henkilön koulutusaika on yhteensä 12 vuotta.

Suomalaisen lukion oppimäärän aineopiskelijana osittain suorittanut henkilö

Henkilö, joka on otettu aineopiskelijaksi suorittamaan yhden tai useamman lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opintoja, voi suorittaa ylioppilastutkinnon kokeita erillisinä (ks. 1.1.6 Erillisten kokeiden suorittaminen).

Ammatillisen tutkinnon suorittanut tai suorittava henkilö

Henkilöllä on vähintään 180 osaamispisteen laajuisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon perusteella oikeus osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin ilman lisäopintoja (L 502/2019, 5 §, laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017).

Henkilö, joka suorittaa 180 osaamispisteen laajuista ammatillista perustutkintoa, voi osallistua ylioppilastutkintoon opintojen ollessa vielä kesken. Häneltä edellytetään kuitenkin vähintään 90:ää osaamispistettä vastaavan osaamisen suorittamista ennen tutkintoon osallistumista (L 502/2019, 7 §).

Jos kokelas on suorittanut vähintään kaksivuotisen ammatillisen tutkinnon, jota edeltävinä opintoina on edellytetty perusopetuksen oppimäärää tai ennen peruskoulu-uudistusta suoritettuja vastaavia opintoja, kokelas saa oikeuden osallistua ylioppilastutkintoon suoritettuaan Ylioppilastutkintolautakunnan määräämät lisäopinnot (L502/2019, 5 §). Lisäopintoina kokelaalta vaaditaan vähintään kaksi pakollista lukiokurssia (neljä pakollista opintopistettä) niissä oppiaineissa, joiden kokeisiin hän haluaa osallistua. Jos oppiaineessa ei ole kahta pakollista lukiokurssia (neljää pakollista opintopistettä), edellytetään vähintään kahden lukiokurssin (neljän opintopisteen) opiskelua kyseessä olevassa oppiaineessa.

Jos kokelas on suorittanut lyhyemmän kuin kaksivuotisen ammatillisen tutkinnon tai ammatillisen tutkinnon, johon hakeutumiseen on riittänyt perusopetuksen oppimäärää lyhyemmät opinnot (kuten kansakoulun suorittaminen), kokelas ei voi suorittaa ylioppilastutkintoa edes lisäopintojen avulla. Kokelas voi hakeutua oppilaitokseen suorittamaan lukion oppimäärää tai ammatillista perustutkintoa saadakseen

osallistumisoikeuden ylioppilastutkintoon, ja hän voi hakea aiemmissa opinnoissa saavutetun osaamisen tunnustamista osaksi uusia opintojaan.

Muulla kuin Suomessa suoritetun ammatillisen tutkinnon perusteella osallistumisoikeutta hakevan henkilön on hankittava Opetushallitukselta lausunto ulkomaisesta ammatillisesta tutkinnosta. Lausunto toimitetaan lukion rehtorille ilmoittautumisen yhteydessä. Lukion rehtori ratkaisee osallistumisoikeutta koskevan asian ylioppilastutkintolain (L 502/2019) 5 §:n mukaisesti. Osallistumisoikeutta hakevalla henkilöllä on oikeus hakea oikaisua rehtorin päätökseen. (L 502/2019, 21 § 1 mom., L 672/2005, 15 § 1 mom.)

1.3.3 Osallistumisoikeuden tarkistaminen

Rehtorin tehtävänä on varmistaa, että kokelas täyttää kokeisiin osallistumiselle säädetyt edellytykset. Lautakunta antaa tarvittaessa neuvontaa mahdollisesti vaadittavien lisäopintojen osalta.

Lukion rehtori voi evätä osallistumisen ylioppilastutkintoon tai siihen kuuluvaan kokeeseen, jos kokelas ei täytä ylioppilastutkintoon osallistumiselle säädettyjä edellytyksiä. Rehtorin tulee antaa osallistumisoikeuden epäämisestä perusteltu kirjallinen päätös (L 502/2019, 8 §).

Lukion rehtorin päätökseen, jolla rehtori on evännyt osallistumisoikeuden ylioppilastutkintoon tai siihen kuuluvaan kokeeseen, saa kirjallisesti hakea oikaisua aluehallintovirastolta. Aluehallintoviraston päätökseen tässä momentissa tarkoitettussa asiassa haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään. (L 502/2019, 21 § 1 mom., L 672/2005, 15 § 1 mom.)

Jos tutkintoon ilmoittautunut kokelas ei täytä säädettyjä osallistumisehtoja, rehtori on velvollinen ilmoittamaan asiasta lautakunnalle. Ilmoitus tehdään lautakunnan sähköisessä asiainnissa välittömästi viimeisen koepäivän jälkeen. Koe, johon kokelas on ilmoittautunut mutta johon hän ei ole saanut osallistumisoikeutta, poistetaan lautakunnassa kokelaan aineyhdistelmästä. Tätä ei katsota kokeen yrityskerraksi.

1.3.4 Hyväksytyin kokeen uusiminen ja tutkinnon täydentäminen

Hyväksytyin kokeen saa uusia ilman rajoitusta (L 502/2019, 16 §). Tämä koskee kaikkia kokelaita riippumatta siitä, milloin koe on suoritettu. Uusiminen koskee vain luvussa 1.2 mainittuja kokeita.

Ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittanut henkilö voi täydentää tutkintoa sellaisten oppiaineiden kokeilla, jotka eivät sisälly hänen suorittamaansa tutkintoon, ja sellaisten oppiaineiden kokeilla, jotka ovat eritasoisia kuin hänen suorittamaansa tutkintoon sisältyvät samojen oppiaineiden kokeet (L 502/2019, 17 §). Täydentäminen on mahdollista sen jälkeen, kun tutkinto on suoritettu. Tutkinnon tulee olla valmis ennen ilmoittautumisajan umpeutumista. Täydentämisen ajankohdalle ei ole muita rajoituksia. Tutkinnon täydentäminen ei edellytä kyseisen aineen tai oppimäärän suoritettuja opintoja.

Kokelas, joka on suorittanut hyväksytysti vanhan muotoisen reaalikokeen, voi täydentää tutkintoaan yhdellä tai useammalla reaaliaineen kokeella.

Lukiokoulutuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään ylioppilastutkinnon kokeet myös koulutuksen järjestäjän lukiossa aiemmin ylioppilastutkinnon suorittaneelle henkilölle, joka uusii tutkintoon sisältyvän kokeen tai täydentää tutkintoaan. Lisäksi koulutuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään kokeet henkilölle, joka on aiemmin opiskellut koulutuksen järjestäjän lukiossa ja suorittaa erillisen kokeen. Jos koulutuksen järjestäjä ei enää järjestä lukiokoulutusta, on henkilöllä oikeus suorittaa koe asuinpaikkaansa lähinnä olevassa lukiossa. Koulutuksen järjestäjän tulee toimintaedellytysten salliessa järjestää ylioppilastutkinnon kokeet myös muille henkilöille. (L 502/2019, 4 §.) Koulutuksen järjestäjä sijoittaa uusijat eri lukioihin ja toimipisteisiin oman harkintansa mukaan ja tiedottaa heitä suorituspaikasta ja muista käytännön järjestelyistä.

1.3.5 Hylätyn kokeen uusiminen

Hylätyn kokeen voi uusia kolme kertaa tutkinnon suorittamisen aikana (L 502/2019, 16 §). Tämä koskee kaikkia kokeilaita riippumatta siitä, milloin koe on suoritettu.

Jos kokelas tulee ensimmäisen kerran hyläytyksi tutkintoon vaadittavassa kokeessa kolmannella tutkintokerralla, hän saa uusia hylätyn kokeensa kolme kertaa kolmen seuraavan tutkintokerran aikana. Pisimmillään tutkinnon suorittaminen voi siten ulottua kuuteen tutkintokertaan.

Jos kokelas on valinnut vaativamman tason kokeen aineessa, jossa on kahden tason mukaisia kokeita, tai toisen kotimaisen kielen kokeena suoritettavan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen tai vieraan kielen kokeena suoritettavan saamen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen ja saanut koesuorituksesta hylätyn arvosanan, hän voi kokeen uusiessaan vaihtaa sen tason (L 502/2019, 16 §). Syksyllä 2021 tai aiemmin aloitettua tutkintoa suoritettaessa lyhyempään oppimäärään perustuvan kokeen suorittaminen katsotaan alkuperäisen kokeen uusimiseksi. Keväällä 2022 tai sen jälkeen aloitettua tutkintoa suoritettaessa lyhyempään oppimäärään perustuvan kokeen suorittaminen katsotaan ensisijaisesti uuden oppimäärän suorittamiseksi. Jos kokelaalla ei ole enää oikeutta lisätä uutta eri oppimäärän koetta tutkintoonsa, lyhyempi oppimäärä katsotaan alkuperäisen kokeen uusimiseksi. Syksyllä 2021 tai aiemmin aloitetussa tutkinnossa kokeen tason vaihtaminen edellyttää, että kokelaan pakollisiin kokeisiin sisältyy yksi vaativamman tason koe. Keväällä 2022 tai sen jälkeen aloitetussa tutkinnossa kokeen tason vaihtaminen edellyttää, että tutkintoon vaadittaviin viiteen kokeeseen sisältyy edelleen vähintään yksi vaativamman tason koe.

Jos kokelas on osallistunut äidinkielen ja kirjallisuuden kokeeseen mutta tullut siinä hyläytyksi, hän saa halutessaan uusia hylätyn kokeen osallistumalla suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen, jos hänellä on oikeus suorittaa kyseinen koe.

Ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittanut voi uusia hylättyä koetta rajoituksetta (L 502/2019, 16 §). Tutkinnon tulee olla valmis ennen ilmoittautumisajan umpeutumista.

1.4 Ilmoittautuminen

Kokelaan tulee ilmoittautua kutakin tutkintokertaa ja koetta varten siihen lukioon, jossa hän aikoo suorittaa kokeen. Kokelas voi yhdellä tutkintokerralla ilmoittautua vain yhteen lukioon. Ilmoittautuminen tulee tehdä lukion ohjeiden mukaisesti.

Ylioppilastutkintoon ilmoittautuminen voidaan toimittaa allekirjoitetun paperilomakkeen lisäksi myös rehtorin hyväksymällä sähköisellä lomakkeella. Lukio voi päättää muiden varmistamistapojen käyttämisestä allekirjoituksen sijaan. Lukion on hyvä kirjata ilmoittautumisen vahvistamistapa mahdollisten ristiriitojen varalta.

Ilmoittautumistiedot voi toimittaa esimerkiksi kouluhallinto-ohjelman kirjautumista vaativalla lomakkeella. Sähköisesti lähetettyjen tietojen vahvistamiseen voi käyttää ohjauskeskustelua tai jotakin muuta tapaa, jonka avulla voidaan vahvistaa ilmoittautumistiedot kokelaan antamiksi.

Ilmoittautumistiedoista tulee selvittää, suorittaako kokelas ylioppilastutkintoa, onko hän kokeen uusija tai tutkinnon täydentäjä vai suorittaako hän erillisen kokeen suorittamatta ylioppilastutkintoa. Ilmoittautumisesta on käytävä ilmi kokeen taso sekä suoritetaanko ennen kevättä 2022 aloitetussa tutkinnossa koe pakollisena vai ylimääräisenä. Kunkin kokelaan ilmoittautumislomake ja hajautussuunnitelma säilytetään lukiossa vähintään kahden vuoden ajan mahdollisia tarkistuksia varten.

Kokelaan, joka haluaa osallistua keväällä järjestettävään tutkintoon, on ilmoitauduttava viimeistään edellisen vuoden joulukuun 1. päivänä. Syksyn tutkintoon on ilmoitauduttava viimeistään kesäkuun 5. päivänä. Lukio voi pyytää kokelaita ilmoittautumaan aikaisempaan ajankohtaan mennessä, jotta ilmoittautumiset ehditään käsitellä lukiossa. Lukion tulee kuitenkin ottaa vastaan ilmoittautumisia lautakunnan määräämään päivämäärään asti.

Tutkintoa täydentävän, kokeita uusivan tai erillisiä kokeita suorittavan kokelaan tulee ilmoittautua kutakin suoritettavaa koetta varten siihen lukioon, jossa hän aikoo suorittaa kokeen (L 502/2019, 8 §). Ilmoittautuminen tulee tehdä lukion ohjeiden mukaisesti.

Tutkintotodistuksen saaminen edellyttää ilmoittautumista tutkinnon suorittajaksi. Erillisiä kokeita suorittamalla ei voi saada ylioppilastutkintotodistusta.

1.4.1 Ilmoittautumisen sitovuus

Tutkintoon ilmoittautuminen on sitova. Tutkintoa tai erillisiä kokeita suorittamaan ilmoittautunut kokelas on velvollinen maksamaan ylioppilastutkintoon liittyvät maksut (Vrt. 2.2.1 Koekohtaisten maksujen palauttaminen).

Jos kokeeseen ilmoittautunut henkilö jää saapumatta koetilaisuuteen tai ei jätä koesuoritusta arvosteltavaksi, koe katsotaan hylätyksi (L 502/2019, 14 §).

Koetilaisuudessa kokelaan on tarkistettava ennen kokeen alkamista, että hän osallistuu siihen kokeeseen, johon on ilmoittautunut. Mikäli kokelas osallistuu väärään kokeeseen, koe katsotaan hylätyksi.

Ennen kevättä 2022 aloitettujen tutkintojen osalta kokeen valinta pakolliseksi tai ylimääräiseksi on sitova koko tutkinnon osalta (L 672/2005, 5 §).

Syksyllä 2021 tai aikaisemmin aloitetussa tutkinnossa kokeen vaativuustason valinta on sitova koko tutkinnon osalta, ellei taso ole vaihdettavissa syistä, jotka on mainittu luvussa 1.3.5 Hylätyn kokeen uusiminen.

Keväällä 2022 tai sen jälkeen aloitetuissa tutkinnoissa kokelas voi ilmoittautua suorittamaan saman aineen eri oppimäärän koetta, jos hänellä on vielä oikeus lisätä uusia kokeita tutkintoonsa. Jos uuden oppimäärän lisääminen ei ole mahdollista, kokeen tason voi olla vaihdettavissa luvussa 1.3.5 Hylätyn kokeen uusiminen mainituista syistä.

1.4.2 Ilmoittautumisen peruuttaminen ja mitätöinti

Kokelas voi kirjallisesti peruuttaa ilmoittautumisensa, jonka rehtori on hyväksynyt, viimeistään lautakunnan määräämänä ilmoittautumisajan päättymispäivänä. Kokelas jättää peruutusilmoituksen lukion rehtorille.

Ylioppilastutkintolautakunta voi hakemuksesta erityisen painavasta syystä mitätöidä tutkintoon kuuluvaan kokeeseen tai erilliseen kokeeseen tehdyn sitovan

ilmoittautumisen (L 502/2019, 8 §, L 672/2005, 5 §). Painaviksi syiksi lautakunta on katsonut esimerkiksi sairauden, ulkomailla tapahtuvan opiskelun tai työskentelyn sekä varusmiespalveluksesta aiheutuvan erityisen esteen. Hakemukseen on liitettävä todistus esteestä, esimerkiksi lääkärintodistus, josta sairaus ja työkyvyttömyysaika ilmenevät, todistus ulkomailla opiskelusta tai ulkomailla työskentelystä kokeiden aikana tai todistus siitä, että varusmiehelle ei ole myönnetty lomaa tutkintoon osallistumista varten. Opiskelu tai työskentely kotimaassa tai pelkkä varusmiespalvelus ei riitä perusteeksi ilmoittautumisen mitätöintiin. Ilmoittautuminen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeeseen voidaan mitätöidä, jos kokelas on lautakunnan hyväksymän syyn perusteella estynyt osallistumasta saman tutkintokerran toiseen tai molempiin kokeisiin.

Koetta, johon ilmoittautuminen on mitätöity, ei lasketa kyseisen aineen kokeen suorituskerraksi. Ilmoittautumisen mitätöinti ei pidennä tutkinnon suorittamiselle säädettyä aikaa. Jos kokelaan kaikki ensimmäisen tutkintokerran kokeiden ilmoittautumiset mitätöidään, tutkinnon suorittaminen alkaa vasta kun kokelas ilmoittautuu seuraavan kerran suorittamaan ylioppilastutkinnon kokeita.

Jos ilmoittautuminen mitätöidään eikä kokelas ole osittainkaan osallistunut kokeeseen, kokeesta ei peritä koekohtaista maksua tai peritty maksu palautetaan lautakunnan määräämässä ajassa tehdystä hakemuksesta. (L 502/2019, 20 §, L 672/2005, 5 §) (Vrt. 2.2.1 Koekohtaisten maksujen palauttaminen.)

1.4.3 Ilmoittautuminen määräajan päätyttyä

Ylioppilastutkintolautakunta voi kokelaan sairauden tai muun siihen rinnastettavan erityisen painavan syyn vuoksi hyväksyä määräajan päätyttyä tapahtuneen ilmoittautumisen (L 502/2019, 8 §, L 672/2005, 5 §). Hakemukseen tulee liittää lukion lausunto, josta ilmenee, miksi kokelas ei ole ilmoittautunut ajoissa ja miksi hänelle olisi tärkeää päästä osallistumaan kyseisen tutkintokerran kokeisiin.

Hakemuksesta tulee käydä ilmi, mihin kokeisiin kokelas haluaa ilmoittautua, kokeiden taso sekä ennen kevättä 2022 aloitetuissa tutkinnoissa tieto siitä, suoritetaanko kokeet pakollisina vai ylimääräisinä. Hakemukseen voi lisäksi liittää asiaa tukevia asiakirjoja, esimerkiksi kopion kokelaan tutkinnon hajautussuunnitelmasta tai lääkärinlausunnon.

Jos lautakunta hyväksyy kokelaan hakemuksen, kokelaan tulee jättää kirjallinen ilmoittautuminen lukiolle (Vrt. 1.4 Ilmoittautuminen).

1.4.4 Muutos ilmoittautumistietoihin

Syksyllä 2021 tai aikaisemmin aloitetuissa tutkinnoissa lautakunta voi hyväksyä muutoksen ilmoittautumiseen sisältyviin tietoihin, jos ilmoittautumisessa on todistettavasti tapahtunut virhe (L 672/2005, 5 §).

Keväällä 2022 tai myöhemmin aloitetuissa tutkinnoissa lautakunta voi kokelaan sairauden tai muun siihen rinnastettavan erityisen painavan syyn vuoksi hyväksyä muutoksen ilmoittautumiseen sisältyviin tietoihin, jos ylioppilastutkinnon suorittaminen hyväksytysti sitä edellyttää tai siihen on muu erityisen painava syy (L 502/2019, 8 §).

Hakemukseen on liitettävä kokelaan ilmoittautumislomake tai siitä otettu kopio sekä erityisen painavaa syytä kuvaava lausunto. Tutkinnon hajautussuunnitelma on hyvä liittää mukaan hakemukseen.

1.5 Koetarvikkeet ja koesuoritukset

1.5.1 Kokelaan tietokone ja lisälaitteet

Kokelaan velvollisuus on huolehtia, että hänellä on kokeessa mukanaan kokelaan tietokonetta koskevan ohjeen (ks. liite 2) mukainen tietokone, virtajohto ja langalliset kuulokkeet. Kokelaan tulee osata käynnistää tietokoneensa lautakunnan toimittamalta USB-muistilta. Lukion on järjestettävä kokelaille riittävästi harjoittelumahdollisuuksia tietokoneen käynnistämiseen. Halutessaan kokelas voi käyttää tietokoneessaan lisälaitteita: näppäimistöä, langallista hiirtä tai muuta vastaavaa osoitintyökalua. Tietokoneiden verkkoliikenne saattaa vaatia USB-liitäntäisiä lisälaitteita, kuten Ethernet- tai WLAN-adapttereita. Tarvittavien laitteiden liittäminen saattaa vaatia USB-toistimen (USB-hubin) käyttöä. Lisälaitteet eivät saa sisältää kokelaan koesuoritusta edistäviä aineistoja tai toimintoja (esim. oikoluku). Langattomien lisälaitteiden käyttö on kokonaan kielletty. Myös lisälaitteet, joissa on mahdollisuus langattomaan käyttöön (esim. Bluetooth-laitteet), on kielletty.

Tietokoneet ja lisälaitteet eivät saa häiritä muita kokelaita. Kokeen valvojilla on oikeus estää häiritsevien laitteiden käyttö. Lukion rehtori voi tarvittaessa vaatia, että lisälaitteet tarkistetaan etukäteen. Rehtori tai koetilaisuuden valvoja voi tarvittaessa määrätä kokelaan käyttämään lukion tietokonetta oman tietokoneensa sijasta.

1.5.2 Muut tarvikkeet ja apuvälineet

Kokelas voi käyttää luonnospaperia (A3 taitettuna tai niiden puolikkaita) vastauksen luonnosteluun. Lukio antaa paperit valmiina kokelaille. Luonnospapereissa tulee olla lukion nimi ja numero painettuna tai leimattuna sekä kokelaan nimikirjoitus ja nimen selvennös (täydellinen nimi).

Kokelas voi halutessaan tuoda koetilaan muistiinpanojen ja luonnosten tekemistä varten tavanomaisia välineitä, kuten kyniä, viivoittimia, harppeja jne. Kokelas ei saa itse tuoda mukanaan koetilaan mitään papereita, nenäliinoja tai eväskääreitä. Kokeisiin ei saa tuoda muita kuin lautakunnan hyväksymiä apuvälineitä. Kokeissa sallitut apuvälineet on määritelty näissä määräyksissä, koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamista koskeissa määräyksissä ja lautakunnan antamissa koekohtaisissa määräyksissä. Lautakunta voi tutkintokertakohtaisesti erikseen antaa tarkempia ohjeita kokeissa sallituista tai kielletyistä välineistä ja varusteista.

1.5.3 Koesuoritukset ja suoritusten luonnokset

Kunkin kokeen koekohtaisissa määräyksissä, kokeen alussa ja koetehtävien yhteydessä annetaan tarkemmat ohjeet siitä, miten koetehtäviin vastataan.

Kokelaan on kirjoitettava vastaus koetehtävässä osoitettuun tilaan. Kokelas voi luonnostella samanaikaisesti vastauksia useampaan koetehtävään. Ennen kokeen päättämistä kokelas valitsee koetehtävien vastauksista ne, jotka hän haluaa jättää arvosteltavaksi. Mikäli kokelas ei halua, että hänen vastauksensa arvostellaan, hänen on koetilaisuudessa poistettava kaikki sisältö kyseisen tehtävän vastauskentistä. Koetilaisuuden jälkeen suoritusta ei voi mitätöidä, vaan se lähetetään lautakuntaan arvosteltavaksi.

Kaikki kokelaan kokeessa käyttämät paperit tulkitaan luonnoksiksi. Luonnoksia ei oteta arvostelussa huomioon muissa kuin erityistapauksissa.

1.6 Vilppi ja tutkintojärjestyksen rikkominen

Kokelaan tulee olla ennen tutkintoon osallistumista selvillä siitä, mitä seuraamuksia on vilpillisestä menettelystä, vilpin yrityksestä, tutkintojärjestyksen rikkomisesta tai koetilaisuuden häirinnästä teknisten laitteiden avulla tai muulla tavoin.

Vilppi ja tutkintojärjestyksen rikkominen liittyvät lähinnä yksittäiseen kokelaaseen itseensä. Digitaalisen tutkinnon toimeenpanoon kohdistuvat häirintä voi puolestaan kohdistua suureenkin kokelasjoukkoon. Digitaalisen kokeen koetilaisuuden häirinnän yhteydessä tulee siten sovellettavaksi rikoslaki (39/1889) mahdollisine sakon ja vankeuden uhkineen. Lisäksi tulevat sovellettavaksi vahingonkorvausvelvollisuus ja rikosperusteinen menettämis-seuraamus. Digitaalisen kokeen koetilaisuuden häirintä voidaan määritellä rikoslaisissa tapauksissa esimerkiksi datavahingonteoksi, tietoliikenteen häirinnäksi, tietojärjestelmän häirinnäksi, tietomurroksi, vaaran aiheuttamiseksi tietojenkäsittelylle tai viestintäsalaisuuden loukkaukseksi. Kaikista edellä mainitun kaltaisista tahallista digitaalisen kokeen koetilaisuuden häiritsemisestä tehtävä rikosilmoitus poliisille.

Jos kokelas häiritsee koetilaisuutta tai muuten rikkoo järjestystä koetilaisuudessa, eikä rehtorin tai opettajan kehotuksesta huolimatta lopeta menettelyä, hänen koesuorituksensa katsotaan hylätyksi. Jos menettely on toistuvaa tai aiheuttaa merkittävää haittaa muiden kokelaiden koesuorituksille, kokelaan kaikki tutkintokerran koesuoritukset katsotaan hylätyiksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempään saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin. (L 502/2019, 15 §)

Koetilaisuutta häiritsevä kokelas voidaan määrätä poistumaan tilaisuudesta. Jos kokelas ei noudata poistumismääräystä, rehtori tai opettaja voi poistaa kokelaan siten kuin lukiolain (714/2018) 43 §:ssä säädetään (L 502/2019, 15 §).

Jos kokelas syyllistyy kokeessa vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen taikka avustaa siinä, kaikki hänen koesuorituksensa kyseiseltä tutkintokerralta katsotaan hylätyksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempään saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on toistuvaa tai muuten erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas

menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin. (L 502/2019, 15 §.)

Rehtori vastaa vilpillistä menettelyä ja järjestyksen rikkomista koskevan asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Lautakunta neuvoo tarvittaessa kysymyksissä, jotka koskevat vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen selvittämistä. Ennen seuraamuksen määräämistä kokelaalle on ilmoitettava, mistä teosta häntä epäillään ja miten asian käsittely etenee, häntä on kuultava todistajan läsnä ollessa ja asiasta on hankittava muu tarpeellinen selvitys (L 502/2019, 15 §). Rehtorin on syytä kiinnittää riittävästi huomiota epäillyn vilppitapauksen tutkintaan. Kokelaiden ja valvojien kuuleminen tulee järjestää asianmukaisesti todistajan läsnä ollessa. Kuulemistilaisuudesta on pidettävä pöytäkirjaa, jonka kaikki läsnä olevat välittömästi tilaisuuden päättyessä allekirjoittavat.

Päätöksen seuraamuksen määräämisestä tekee lukion rehtori. Päätöksen siitä, että kokelas menettää oikeutensa osallistua meneillään olevaa tutkintokertaa seuraavan tutkintokerran kokeisiin, tekee kuitenkin koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin.

Rehtorin tai monijäsenisen toimielimen päätös seuraamuksen määräämisestä on annettava kirjallisesti tiedoksi kokelaalle, jota se koskee (hallintolaki 434/2003, 43 §). Päätökseen on liitettävä valitusosoitus. Rehtorin tulee toimittaa päätös viipymättä tiedoksi lautakunnalle. Päätöksen saatua lainvoiman rehtorin tulee ilmoittaa siitä lautakunnalle.

Päätökseen, jolla rehtori tai koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin on määrännyt seuraamuksen tutkintojärjestyksen rikkomisesta tai vilpillisestä menettelystä, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Valitus päätöksestä on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (L 502/2019, 21 §)

Jos päätös kumotaan, ilmoittautuminen niihin kokeisiin, joihin henkilö on jäänyt rehtorin päätöksen jälkeen osallistumatta, mitätöityy hakemuksetta ja koekohtaiset

maksut palautetaan. Hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus voi valituksen hyväksyessään päättää, että kokelas saa aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta. (L 502/2019, 21 §)

Jotta tilaisuus vilppiin olisi tutkinnon kokeissa mahdollisimman vähäinen, tulee rehtorin kiinnittää asiaan vakavaa huomiota suunnitellessaan tutkinnon toimeenpanoa lukiossa. Erityisesti riittävän valvonnan järjestäminen koetilaisuuksiin on tärkeää. Koska sekä todetut että epäillyt vilppitapaukset ovat usein liittyneet WC-käynteihin, on syytä pitää kokelaille varattuina kahta tai useampaa WC:tä, joihin valvoja vie kokelaat sattumanvaraisesti. Digitaalista koetta suorittavan kokelaan on WC-käynnin aikana käytettävä tietokoneessaan näytönsuojaa tai näytönsäästäjää tai varmistettava muulla tavoin, ettei hänen käyttämänsä tietokoneen näyttöä voi lukea.

Matkapuhelimet ja muut elektroniset laitteet (esimerkiksi älykellot), paitsi lautakunnan sallimat välineet, ovat kiellettyjä. Niiden tuominen koetiloihin on lautakunnan määräysten vastaista. (Vrt. 1.5.1 Kokelaan tietokone ja lisälaitteet ja 1.5.2 Muut koetarvikkeet ja apuvälineet.) Koetilanteessa on sallittua käyttää ainoastaan koetehtävissä annettua aineistoa ja muita koejärjestelmässä valmiina olevia kokelaan käyttöön tarkoitettuja ohjelmistoja ja aineistoja (esim. käyttöohjeet, taulukkoaineistot). Muiden aineistojen käyttö tai käytön yritys katsotaan vilpilliseksi menettelyksi. Kokelas ei saa kokeen aikana olla yhteydessä muihin tahoihin valvojia lukuun ottamatta ilman erillistä päätöstä (ks. erillinen määräys Koesuoritusta heikentävän synn huomioon ottaminen ylioppilastutkinnossa, 4.7 Avustajan käyttö). Yhteys tai yritys yhteyden ottamiseksi katsotaan vilpilliseksi menettelyksi. Kokelaan tietokoneen näytön näyttäminen toiselle kokelaalle katsotaan myös yritykseksi yhteyden ottamiseen.

Kokelaan tietokoneen käynnistäminen kokeen aikana muuhun kuin lautakunnan määräämään järjestelmään (pois lukien lautakunnan määräämän järjestelmän käynnistämiseen vaadittavat väliaikaiset toimenpiteet) tai yritykset siihen katsotaan vilpilliseksi menettelyksi.

Kokelaan tietokoneen muodostama yhteys tai yritys ottaa muodostaa yhteyttä muuhun kuin koetilan verkon kautta koetilan palvelimiin katsotaan myös vilpilliseksi menettelyksi.

Kokeesta poistuminen ennen lautakunnan sallimaa aikaa mahdollistaa koesalaisuuteen kuuluvien tietojen välittämisen ja se katsotaan vilpin yritykseksi.

1.7 Koesuoritusten arvostelu

1.7.1 Kokeesta pois jääminen tai tyhjän koesuorituksen jättäminen

Jos kokeeseen ilmoittautunut henkilö jää saapumatta koetilaisuuteen tai ei jätä koesuoritusta arvosteltavaksi, koe katsotaan hylätyksi (L 502/2019, 14 §). Tällaista koetta ei voi kompensoida (ks. 1.1.7 Tutkinnon suorittaminen hylätyllä kokeella (kompensaatio)). Jos kokelaalla on tutkinnon hajautuskertoja jäljellä, hän voi ilmoittautua uusimaan kyseisen kokeen.

Jos äidinkielen ja kirjallisuuden kokeeseen ilmoittautunut henkilö jää saapumatta jompaankumpaan kokeen osaan, joko lukutaidon kokeeseen tai kirjoitustaidon kokeeseen, tai ei jätä kummassakin äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen osassa koesuoritusta arvosteltavaksi, äidinkielen ja kirjallisuuden koe katsotaan hylätyksi.

1.7.2 Alustava arvostelu

Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee alustavasti lukiokoulutuksen järjestäjän osoittama asianomaisen aineen opettaja (L 502/2019, 18 §). Kokelaan koesuoritusten alustavasta arvostelusta vastaa se koulutuksenjärjestäjä, jonka lukioon kokelas on ilmoittautunut, riippumatta siitä, missä kokelas suorittaa itse kokeen. Opettajan on merkittävä suoritukseen virheelliset kohdat. Kunkin kokeen koekohtaisissa määräyksissä on tarkemmat ohjeet arvostelun suorittamisesta. Lautakunta julkaisee koepäivinä alustavat hyvän vastauksen piirteet.

Alustavien hyvän vastausten piirteiden julkaisemisen jälkeen opettajat, opettajajärjestöt ja muut tahot voivat lähettää Ylioppilastutkintolautakunnalle huomioita kokeesta tai arvostelukriteereitä koskevia ehdotuksia.

Kokelaan koesuoritukset ovat salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999 24 §, 1 mom. kohta 30).

Koesuorituksia on käsiteltävä lukiossa siten, etteivät ne millään tavoin voi vahingoittaa tai joutua muiden kuin asianomaisen opettajan ja rehtorin käsiin.

Koesuorituksia ei saa kopioida tai tulostaa tutkintopalvelusta. Kielto ei koske arvostellun koesuorituksen tulostamista kokelaalle lopullisen arvostelun tulosten julkaisemisen jälkeen. Muu kuin asianomainen opettaja tai rehtori ei saa nähdä koesuorituksia. Opettaja saa katsella ja arvostella vain niiden kokeiden suorituksia, jotka rehtori on määrännyt hänelle arvosteltavaksi. Tutkintopalvelun arvostelunäkymän käyttöoikeuksia ei saa antaa henkilöille, joilla ei ole oikeutta arvostella kyseisen lukion koesuorituksia. (Vrt. 2.4. Esteellisyys ja tutkintopalvelun käyttöoikeudet.)

Alustavan arvostelun valmistuttua rehtori tai opettaja lähettää arvostelun lautakuntaan. Ennen arvostelun lähettämistä tulee varmistua siitä, että kyseisen kokeen arvostelu on lukion osalta valmis.

Lukion on toimitettava koesuoritukset alustavasti arvosteltuina lautakunnalle viikon kuluessa kunkin kokeen suorittamisesta, ellei lautakunta ole antanut muita ohjeita aikataulusta. Lautakunta ilmoittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen alustavan arvostelun aikataulun erikseen jokaiselle tutkintokerralle. Jos yksittäisellä opettajalla on reaaliaineessa alustavasti arvosteltavana vähintään 21 kokelaan suoritus, ne on toimitettava lautakunnalle viimeistään kahden viikon kuluessa kokeen suorittamisesta. Jos yksittäisellä opettajalla on muussa kuin reaaliaineessa alustavasti arvosteltavana vähintään 41 kokelaan suoritus, ne on toimitettava lautakunnalle viimeistään kahden viikon kuluessa kokeen suorittamisesta. Jos yksittäisellä opettajalla on alustavasti arvosteltavana kahden tai useamman aineen suorituksia, lasketaan aineiden koesuoritusten lukumäärät yhteen. Poikkeustilanteissa rehtori voi neuvotella lautakunnan kanssa poikkeavasta aikataulusta ainekohtaisesti.

Jos koulutuksen järjestäjä ei pysty osoittamaan kyseisen oppiaineen opettajaa, joka voisi arvostella suorituksen, alustava arvostelu tehdään

Ylioppilastutkintolautakunnassa (L 502/2019, 18 §). Alustava arvostelu tehdään tällaisessa tapauksessa siten, että vähintään kaksi sensoria arvostelee suorituksen

lopullisen arvostelun yhteydessä.

Lukio ilmoittaa alustavan arvostelun tehtäväkohtaiset tulokset kokelaille. Kun alustavan arvostelun tulokset ilmoitetaan, on syytä korostaa, että annetut pistemäärät ovat suuntaa antavia. Tyypillisesti lopullisia arvostelukriteereitä muutetaan ja täsmennetään alustavista, mikä vaikuttaa lopulliseen arvosteluun. Alustavan arvostelun tuloksista ilmoitettaessa koesuorituksia ei saa näyttää kokelaille (L 621/1999, 11 § kohta 3).

1.7.3 Lopullinen arvostelu ja tulosten julkaiseminen

Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee lopullisesti Ylioppilastutkintolautakunta (L 502/2019, 18 §). Lautakunnan sensorit arvostelevat kaikki suoritukset ja antavat niistä pistemäärän kussakin ainejaoksessa yhteisesti päätettyjen arvostelukriteerien mukaisesti. Arvosanojen pisterajat lautakunta päättää kullakin tutkintokerralla erikseen sitten, kun arvostelutyö on saatu päätökseen.

Lautakunta toimittaa tutkintotulokset heti niiden valmistuttua kaikille lukioille yhtä aikaa. Tulokset saa ilmoittaa kokelaille heti, kun ne ovat saapuneet lukioon. Tulokset ja kokelaan arvostellut koesuoritukset annetaan kokelaalle ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalle nähtäväksi Opetushallituksen Opintopolku-palvelussa.

Kevään tutkinnon tulokset lähetetään viimeistään 25. toukokuuta, syksyn tutkinnon tulokset viimeistään 23. marraskuuta.

Tulosten julkaisemisen yhteydessä lautakunta julkaisee myös lopulliset hyvän vastauksen piirteet, joista ilmenevät perusteet, joiden mukaan arvostelu on suoritettu. Tieto siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu kokelaan koesuoritukseen, muodostuu kokelaan koesuorituksesta saamista pisteistä, lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ja lautakunnan määräyksissä ja ohjeissa annetuista arvostelua koskevista määräyksistä. Koesuorituksessa mahdollisesti olevat opettajien ja sensoreiden merkinnät tai niiden puuttuminen katsotaan muistiinpanoluonteisiksi, eivätkä ne näin ollen suoraan kerro arvosteluperusteiden soveltamisesta koesuoritukseen.

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia

oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään (L 502/2019, 22 §, ks. 1.7.7 Oikaisuvaatimus).

1.7.4 Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen arvostelussa

Jos kokelaan koesuoritusta on heikentänyt sairaus, vamma tai muu niihin rinnastettava erityisen painava peruste, eikä erityisjärjestelyjen voida katsoa olevan riittäviä turvaamaan kokelaan edellytykset suorittaa koe yhtäläisesti muihin kokelaisiin nähden, voi Ylioppilastutkintolautakunta ottaa tämän arvostelussa huomioon (L 502/2019, 18 § 3 mom.).

Lääkärintodistukset ja muut erityisten henkilötietoryhmien tietoja sisältävät asiakirjat tulee lähettää sähköisen asioinnin kautta, salatulla sähköpostilla tai kirjattuna kirjeenä. Lähettämiseen tulee olla kokelaan suostumus.

Ylioppilastutkintolautakunta on antanut erilliset määräykset koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnossa (ks. myös 2.1.3 Koesuoritusta heikentävän syyn perusteella myönnettävät erityisjärjestelyt).

1.7.5 Kokeessa tapahtuneen häiriön huomioon ottaminen arvostelussa

Häiriöt ja muut ongelmatilanteet pyritään ratkaisemaan koetilanteen aikana. Häiriöstä johtuvaan poikkeavaan arvosteluun suhtaudutaan pidättyvästi, sillä se muodostaa poikkeuksen kokelaiden yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta.

Jos häiriötilanne tai sen selvittäminen on jatkunut pitkään, toistunut tai muuten merkittävästi häirinnyt yhden tai useamman kokelaan suoritusta, lukio tekee tarvittaessa koetilanteen jälkeen hakemuksen kokeessa tapahtuneen häiriön huomioon ottamisesta arvostelussa. Tällaisia häiriöitä ovat esimerkiksi yli tunnin viivästykset kokeen aikana. Hakemus tehdään valvojilta ja tarvittaessa muilta koetilanteessa olleilta henkilöiltä saatujen tietojen pohjalta (ks. myös liite 4 Valvojan ohje). Hakemus lähetetään lautakuntaan viimeistään kaksi viikkoa tutkintokerran viimeisen koepäivän jälkeen.

Häiriötapausten vakavuus arvioidaan kokonaisuutena kokelaskohtaisesti hakemuksessa kerrottujen tietojen perusteella. Tarvittaessa lautakunta voi käyttää

myös muualta saatuja tietoja häiriötapausten vakavuuden arvioinnissa.

Häiriötapaukset jaetaan pääsääntöisesti neljään vakavuusluokkaan ja niistä annetaan hyvityspisteitä seuraavan taulukon mukaisesti:

Taulukko 4: Häiriön vakavuusluokat ja niitä vastaavat hyvityspistemäärät.

Kokeen maksimipistemä ära	Vähäinen vaikutus tai häiriö hyvitetty muulla tavoin	Selkeä vaikutus	Suuri vaikutus	Erittäin suuri vaikutus
60 pistettä	ei hyvitystä	1 pistettä	1 pistettä	2 pistettä
120 pistettä	ei hyvitystä	1 pistettä	2 pistettä	3 pistettä
209 pistettä	ei hyvitystä	2 pistettä	4 pistettä	6 pistettä
229 pistettä	ei hyvitystä	2 pistettä	4 pistettä	6 pistettä
299 pistettä	ei hyvitystä	3 pistettä	6 pistettä	8 pistettä

Poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa häiriötilanne on estänyt laajalti kokeen osan suorittamisen, lautakunta voi myöntää hyvityspisteitä myös muulla tavalla.

1.7.6 Tarkistuspyyntö

Jos jokin lautakunnan ilmoittama tutkintotulos vaikuttaa virheelliseltä, rehtori tai asianomaisen aineen opettaja voi esittää tarkistuspyynnön lautakunnalle joko puhelimitse tai kirjallisesti. Tarkistuspyyntö on syytä tehdä heti, kun virheellinen tulos on havaittu. Todetut tekniset virheet ja muut sellaiset virheellisyydet, jotka eivät edellytä luvussa 1.7.7 tarkoitettua oikaisuvaatimusta, lautakunta korjaa välittömästi.

1.7.7 Oikaisuvaatimus

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia lautakunnalta oikaisua (L 502/2019, 22 §). Oikaisuvaatimuksen voi tehdä kokelas tai alle 18-vuotiaan kokelaan huoltaja (hallintolaki 434/2003, 14 § 3 mom., 49 b § 2 mom.). Tarvittaessa myös asiamies, joka on valtakirjalla oikeutettu edustamaan kokelasta

asiassa, voi tehdä oikaisuvaatimuksen. Valtakirja tai sen jäljennös on tällöin liitettävä oikaisuvaatimukseen (L 434/2003, 12 §).

Oikaisua voi myös vaatia, jos kokelas epäilee, että kokeessa tapahtuneen häiriön, sairauden, vamman, erityisen vaikean elämäntilanteen, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden tai muun koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamisessa arvostelussa on tapahtunut virhe.

Oikaisuvaatimus on toimitettava lautakuntaan 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin kokeeseen osallistuneella kokelaalla ja myös alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalla on ollut tilaisuus saada tieto arvostelun tuloksesta ja arvosteluperusteiden soveltamisesta kyseisen kokelaan koesuoritukseen henkilökohtaisesti tietoonsa (L 502/2019, 22 §, ks. 1.7.8 Arvostelua koskevien tietojen antaminen). Jos oikaisuvaatimusta ei ole tehty määräajassa, oikaisuvaatimus jätetään tutkimatta.

Oikaisuvaatimuksesta pitää käydä ilmi, mihin tehtäviin tai muuhun kokeen osaan oikaisuvaatimus kohdennetaan ja mikä virhe arvostelussa on. Lisäksi oikaisuvaatimuksessa tulee ilmetä, millä perusteella hakija katsoo, että arvostelussa on tapahtunut virhe ja perustella, millä tavalla virhe tulisi oikaista. Oikaisuvaatimuksessa tulee lisäksi olla kokelaan nimi, lukio, jossa hän on kokeen suorittanut, kokelaan yhteystiedot ja pankkiyhteys, josta ilmenevät tilinumero ja tilin haltijan nimi. (L 434/2003, 49 d §)

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa maksun, joka peritään oikaisuvaatimuksen käsittelystä. Lautakunta palauttaa maksun sen suorittajalle ilmoitettujen tietojen perusteella, jos oikaisuvaatimus johtaa arvosanan tai pelkän pistemäärän korottamiseen.

Oikaisuvaatimus tehdään ensisijaisesti lautakunnan asiointipalvelun kautta, jossa maksu maksetaan lähettämisen yhteydessä. Oikaisuvaatimus voidaan toimittaa lautakunnalle myös salatulla sähköpostilla tai kirjattuna kirjeenä tai vastaavalla, turvallisella tavalla. Jos oikaisuvaatimus toimitetaan muulla tavalla kuin lautakunnan asiointipalvelun kautta, tulee hakemukseen liittää kuitti maksetusta maksusta. Maksun tulee olla maksettu ennen kuin oikaisuvaatimuksen toimittamisaika on umpeutunut.

Lautakunta määrää oikaisuvaatimuksen käsittelijöiksi vähintään kaksi arvostelijaa,

jotka eivät ole aikaisemmin arvostelleet kohteena olevaa koesuoritusta (L 502/2019, 22 §). Arvostelijat tarkistavat, onko oikaisuvaatimuksessa kuvattua ja perusteltua virhettä tapahtunut arvostelussa niissä kohdissa, joihin oikaisuvaatimus kohdennetaan. Jos arvostelussa ei ole tapahtunut kyseistä virhettä arvostelukriteereiden soveltamisessa, arvostelua ei muuteta. Jos virhe on tapahtunut, se korjataan. Jos arvostelussa ei ole tapahtunut virhettä, arvostelua ei muuteta. Jos virhe on tapahtunut, se korjataan. Oikaisumenettely ei johda alkuperäistä arvosanaa heikompaan arvosanaan eikä alempaan kokonaispistemäärään.

Oikaisumenettelyn tulos ilmoitetaan kokelaalle ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalle tai oikaisuvaatimuksen tekijälle, jos oikaisuvaatimuksen on tehnyt joku muu henkilö kuin kokelas tai alle 18-vuotiaan kokelaan huoltaja (L 434/2003, 56 §, A 612/2019, 8 §). Tulos annetaan tiedoksi myös lukiolle (A 612/2019, 8 §).

Kokelaalle annetaan ylioppilastutkintotodistus tai todistus hyväksytyjen kokeiden suorittamisesta sen estämättä, että hänen suoritukseensa on vaadittu oikaisua (A 612/2019, 8 §). Jos arvosana oikaisumenettelyn tuloksena muuttuu, tilalle annetaan maksutta uusi todistus. Kokelas vastaa itse vanhan todistuksen asianmukaisesta hävittämisestä lautakunnan ohjeiden mukaisesti.

1.7.8 Arvostelua koskevien tietojen antaminen

Kokelaan koesuoritukset ovat salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 24 § 1 mom. kohta 30). Asianosaisella eli kokeen suorittaneella kokelaalla ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalla on oikeus tutustua arvosteltuun koesuoritukseen (L 502/2019, 18 § 4 mom.). Koesuoritukset ovat nähtävissä Opetushallituksen Opintopolku-palvelussa tulosten julkaisemisen jälkeen.

Asianosaiset eivät voi saada tietoa sensorin henkilöllisyydestä ennen kuin tutkinnon arvostelu on lopullinen (L 621/1999, 11 § 1 mom.). Kevään tutkinnon arvostelu on lopullinen 20. kesäkuuta alkaen ja syksyn tutkinnon arvostelu 20. joulukuuta alkaen niiden kokelaiden osalta, jotka eivät ole vaatineet oikaisua arvosteluun. Jos kokelas on vaatinut oikaisua arvosteluun, hän voi saada tiedon sensorin henkilöllisyydestä vasta saatuaan oikaisuvaatimusta koskevan päätöksen.

Lautakunta ei anna sensorin yhteystietoja koesuoritusten arvostelua koskevia tiedusteluja varten. Koesuorituksen alustavasti arvostelleella opettajalla ei ole oikeutta tietoihin, koska kokelaan koesuorituksen arvostelu ei vaikuta opettajan oikeuteen, etuun tai velvollisuuteen eikä muutenkaan kohdistu opettajaan (HE 235/2018). Lautakunnalla on vaitiolovelvollisuus koesuoritusten arvostelijoiden lukiokohtaisesta työnjaosta vuosi kyseisestä tutkintokerrasta (L 621/1999, 24 §, 1 mom. kohta 30).

Koesuorituksen näyttö Ylioppilastutkintolautakunnan kansliassa tai koesuorituksen tuloste tilataan etukäteen. Koesuoritustuloste on maksullinen, ja se lähetetään kokelaalle postitse. Paperisten koesuoritusten säilytysaika on päättynyt eikä niistä voi enää tilata kopioita. Digitaalisten koesuoritusten tilausaika ei ole rajoitettu. Kokelas voi saada kevään tutkinnon suorituksen nähtäväkseen Ylioppilastutkintolautakunnan kansliassa tai tulosteen siitä aikaisintaan 20. kesäkuuta ja syksyn tutkinnon suorituksen aikaisintaan 20. joulukuuta.

1.8 Nimi- ja suoritustietojen luovuttaminen

Sekä lautakunnalla että lukiolla on oikeus antaa ylioppilaiden nimet julkaistaviksi sen jälkeen, kun lautakunta on lähettänyt lukiolle tutkinnon tulostiedot ja tietojen oikeellisuus on varmistettu. Jos lukio on esittänyt lautakunnalle ylioppilaaksi valmistumiseen vaikuttavia tarkistuspyyntöjä tutkintotulosten saapumisen jälkeen, on odotettava, että lautakunta on ne käsitellyt, ennen kuin nimet saadaan julkaista. Oikeus nimien luovuttamiseen perustuu lain valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) 15 §:ään.

Jos kokelas ei halua nimeään julkaistavan, hänen tulee pyytää kirjallisesti sekä lukiota että lautakuntaa poistamaan nimensä julkaistavaksi tarkoitetusta nimelistasta. Pyyntö voi toimittaa myös sähköisesti ja siitä tulee ilmetä ainakin kokelaan nimi ja lukio. Pyyntö on esitettävä hyvissä ajoin ennen tulosten valmistumista, kevään tutkinnon osalta viimeistään 5.5. ja syksyn tutkinnon osalta viimeistään 4.11.

Lukiolla ei ole lupaa julkaista kokelaiden arvosanatietoja ilman heidän suostumustaan. Lukion todistustenjakotilaisuudessa ei ole lupa julkisesti ilmoittaa kokelaan arvosanatietoja, jos hän ei ole antanut siihen lupaa.

Lautakunta luovuttaa Opetushallituksen opiskelijavalintarekisteriin opiskelijavalintaa varten tarpeelliset tiedot niistä henkilöistä, jotka ovat osallistuneet ylioppilastutkintoon ja hakeneet yliopistoon, ammattikorkeakouluun, ammatilliseen- tai lukiokoulutukseen, tutkintokoulutukseen valmentavan koulutukseen tai vapaan sivistystyön oppilaitokseen (L 884/2017, 15 §).

Kokelas voi tulostaa tai tallentaa koesuorituksensa Opetushallituksen Opintopolku-palvelusta ja luovuttaa sen eteenpäin julkaistavaksi tai muuta käyttöä varten.

Lautakunta voi hakemuksesta luovuttaa koesuorituksia tieteelliseen tutkimukseen käytettäväksi. Tällöin lautakunta edellyttää, että koesuorituksia käsitellään anonymisti. Julkaistuista tutkimusraporteista pyydetään yksi kappale lautakunnan arkistoon tai sähköinen versio tai linkki julkaistavaksi lautakunnan verkkosivuilla.

1.9 Todistukset

1.9.1 Ylioppilastutkintotodistus

Ylioppilastutkintotodistus annetaan kokelaalle, joka on ylioppilastutkintolain 12 §:ssä säädetyllä tavalla suorittanut ylioppilastutkinnon. Todistuksen antaminen edellyttää, että tutkintokertoihin ja kokeisiin osallistumisesta säädetyt maksut on suoritettu (L 502/2019, 19 §).

Ylioppilastutkintotodistukseen merkitään arvosanat hyväksytysti suoritetuista kokeista. Jos tutkinto katsotaan suoritetuksi hylätyn arvosanan estämättä, todistukseen merkitään myös hylätty arvosana. Jos kokelas on uusinut kokeen ennen kuin tutkintotodistus on päivätty, todistukseen merkitään annetuista arvosanoista parempi. Jos parasta suoritusta ei voida arvostelun perusteella todeta, tutkintotodistukseen merkitään viimeiseksi suoritettun kokeen arvosana (A 612/2019, 7 §).

Ylioppilastutkintotodistukseen merkitään tieto, että ylioppilastutkinto sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä (Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä 120/2017).

Kevään tutkinnon todistukset päivätään viikon 22 lauantaille ja syksyn tutkinnon todistukset 5.12. (ks. myös luku 1.1.8 Opintojen valmistuminen kokeiden suorittamisen jälkeen, taulukko 3).

Lautakunta lähettää kevään todistukset lukioille niiden kokelaan opintojen valmistumista koskevien tietojen mukaisesti, jotka lukio on ilmoittanut lautakuntaan viimeistään 5. toukokuuta. Syksyn todistukset lähetetään niiden tietojen mukaisesti, jotka lukio on ilmoittanut viimeistään 4. marraskuuta. Muulle ajankohdalle päivättävät todistukset toimitetaan erikseen siihen lukioon, jossa kokelas on suorittanut tutkinnon kokeet.

Lukio toimittaa todistukset kokelaille.

1.9.2 Ylioppilastutkintolautakunnan antama todistus

Lautakunnan antaman todistuksen hyväksytyjen kokeiden suorittamisesta saa erillisen kokeen suorittaja sekä ylioppilas, joka tutkintotodistuksen saamisen jälkeen on uusiutunut kokeita tai täydentänyt tutkintoaan. Tällainen todistus annetaan myös tutkintoa suorittavalle kokelaalle, joka sallitussa ajassa on hyväksytysti suorittanut vain osan kokeista tai joka on suorittanut tutkinnon edellyttämät kokeet, mutta tieto tutkinnon edellyttämistä opinnoista puuttuu. Lautakunta toimittaa todistukset lukioon, joka toimittaa todistukset kokelaille. (L 502/2019, 19 § 2 mom.)

Ylioppilastutkintolautakunta ei myönnä lukion päättötodistusta, josta ilmenevät lukio-opintojen suoritustiedot. Todistuksen myöntää asianomainen lukio.

1.9.3 Todistus korkeakoulukelpoisuudesta

Ylioppilastutkinnon suorittanut voi tilata lautakunnalta todistuksen korkeakoulukelpoisuudesta. Todistus voi olla tarpeen haettaessa opiskelijaksi ulkomaisiin korkeakouluihin. Todistuksella osoitetaan, että henkilö on suorittanut ylioppilastutkinnon ja on oikeutettu hakemaan opiskelijaksi korkeakouluihin. Todistuksessa ei ole mukana arvosanoja. Todistus korkeakoulukelpoisuudesta on

saatavilla suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, saksaksi ja ranskaksi. Todistuksen tilaamisesta peritään maksu.

1.9.4 Todistusjäljennökset

Ylioppilastutkintolautakunnalta tilattavalla todistusjäljennöksellä tarkoitetaan kadonneen tai turmeltuneen ylioppilastutkintotodistuksen tai muun Ylioppilastutkintolautakunnan antaman todistuksen tilalle annettavaa todistusta. Kyseisen todistusjäljennöksen antaa aina Ylioppilastutkintolautakunta. Todistusjäljennös on maksullinen, ja sen toimittaminen kestää yleensä noin kaksi viikkoa. Todistusjäljennöksen voi tilata lautakunnan verkkosivujen kautta.

Lautakunta ei toimita virallisesti oikeaksi todistettuja kopioita ylioppilastodistuksista tai muista todistuksista. Virallisesti oikeaksi todistetun todistuskopion voi julkiselta notaarilta. Lisätietoa virallisesti oikeaksi todistetusta todistuskopiosta saa Digi- ja väestötietovirastosta.

Lukiolla ei ole toimivaltaa antaa virallisesti oikeaksi todistettuja jäljennöksiä ylioppilastutkintotodistuksesta tai muusta Ylioppilastutkintolautakunnan antamasta todistuksesta. Lukion näistä todistuksista mahdollisesti antamat jäljennökset ja kopiot eivät ole virallisesti oikeaksi todistettuja lain tarkoittamassa mielessä.

1.9.5 Käännökset todistuksista

Ylioppilastutkintolautakunnasta voi tilata ylioppilastutkintotodistuksen tai Ylioppilastutkintolautakunnan antaman muun todistuksen ruotsin- tai englanninkielisen käännöksen. Sekä ruotsin- että englanninkielinen käännös on mahdollista saada minä tutkintokertana tahansa annetusta todistuksesta. Käännös on maksullinen, ja sen toimittaminen kestää yleensä noin kaksi viikkoa. Käännöstodistuksen voi tilata Ylioppilastutkintolautakunnan verkkosivujen kautta.

1.10 Muutoksenhaku Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen

Koesuorituksen arvosteltuun saa vaatia lautakunnalta oikaisua (ks. 1.7.7.Oikaisuvaatimus). Oikaisumenettelyssä tehtyyn päätökseen ei saa hakea

muutosta valittamalla (L 502/2019, 23 §).

Muuhun Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä (L 502/2019, 23 §).

1.11 Eräät ylioppilastutkintoa tasoltaan vastaavat tutkinnot

International Baccalaureate -tutkinnon tai Reifeprüfung- tai Deutsche Internationale Abitur -tutkinnon suorittaminen lukiolaissa (714/2018) tarkoitetun koulutuksen päätteeksi sekä Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottavat samat oikeudet kuin suomalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen (L 502/2019, 25 §). Ylioppilastutkintolautakunta ei vastaa näiden tutkintojen järjestämisestä tai toimeenpanosta.

Näiden opetusohjelmien mukaan opiskelleet opiskelijat voivat halutessaan suorittaa edellä mainittujen tutkintojen lisäksi suomalaisen ylioppilastutkinnon tai erillisiä kokeita. Saatuaan tiedon yllä mainitun tutkinnon tuloksista henkilö voi hakea oikeutta ilmoittautua syksyn ylioppilastutkintoon (ks. 1.4.3 Ilmoittautuminen määräajan päätyttyä).

2 Ylioppilastutkinnon toimeenpano lukiossa

Tutkinnon ja kokeiden järjestämisestä oppilaitoksessa vastaa lukiolain (714/2018) 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu toiminnasta vastaava rehtori (L 502/2019, 4 §).

2.1 Ylioppilastutkintolautakunnalle annettavat tiedot

Koulutuksen järjestäjän tulee pyynnöstä toimittaa Ylioppilastutkintolautakunnalle ylioppilastutkinnon järjestämisen ja toimeenpanon edellyttämät tiedot (L 502/2019 24 §). Tiedot tallennetaan ylioppilastutkintorekisteriin (L 884/2017, luku 3).

2.1.1 Kokelaiden ilmoittautumistiedot

Tutkintoa varten lukio ilmoittaa lautakunnalle kokelaan henkilötiedot, tutkintoa

koskevat tiedot ja ne kokeet, joihin kokelas kyseisellä tutkintokerralla osallistuu. Kokelaasta ilmoitetaan sekä henkilötunnus että Opetushallituksen antama oppijanumero, mikäli kokelaalla on sellainen.

Lukio antaa kokelaalle kokelasnumeron tutkintokertaa varten. Kunkin kokelaan tutkinnon osalta ilmoitetaan, suorittaako kokelas ylioppilastutkintoa, onko hän korottaja tai täydentäjä vai suorittaako hän erillisen kokeen suorittamatta ylioppilastutkintoa. Lisäksi ilmoitetaan, minkä koulutuksen pohjalta kokelas osallistuu ylioppilastutkintoon. Mikäli kokelas aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta, on tästä mainittava kokelaan ilmoittautumistiedoissa.

Ilmoittautumistiedot toimitetaan sähköisesti lautakunnan tutkintopalvelun kautta. Kokeita koskevista tiedoista tulee ilmetä

- kokeen taso,
- mikäli kokelas on aloittanut tutkinnon suorittamisen syksyllä 2021 tai tätä aikaisemmin, suorittaako kokelas kokeen pakollisena vai ylimääräisenä, sekä
- sovelletaanko kokeeseen oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutetun kokelaan oikeutta maksuttomiin viiteen ensimmäiseen kokeeseen tai näiden hylättyjen kokeiden uusimiseen (ks. 2.2. Tutkintomaksut).

Lautakunta antaa verkkosivuillaan tarkempia ohjeita ilmoittautumistietojen muodosta ja toimittamisesta.

Lukiot toimittavat ilmoittautumistiedot lautakunnalle kevään tutkinnon osalta viimeistään 7. joulukuuta ja syksyn tutkinnon osalta viimeistään 20. kesäkuuta.

2.1.2 USB-muistien ja erityisryhmien kokeiden tilaus

Lukio tilaa lautakunnan sähköistä tilauslomaketta käyttäen tarvitsemansa määrän USB-muisteja kokelaiden tietokoneita, koetilain palvelimia ja valvojen tietokoneita varten. Samalla lukio ilmoittaa ne kokelaat, jotka suorittavat näkövammaisten apuvälineillä suoritettavan kokeen ja kuulovammaisille tarkoitetun ääniaineistoltaan rajoitetun kokeen (ks. Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamista koskevat määräykset ja ohjeet).

Lautakunta lähettää USB-muistit tilauslomakkeissa ilmoitettujen lukumäärien perusteella. Tarkemmasta lähetyssaikataulusta tiedotetaan lukioille ennen kutakin tutkintoa.

2.1.3 Koesuoritusta heikentävän syyn perusteella myönnettävät erityisjärjestelyt

Kokelas, joka on sairauden, vamman, erityisen vaikean elämäntilanteen, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden, vieraskielisyyden taikka muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi estynyt suorittamasta kokeita samalla tavalla kuin muut kokelaat, voi suorittaa kokeen poikkeavasti. Ylioppilastutkintolautakunta päättää järjestelyjen käytöstä kokelaan tai hänen huoltajansa tekemän hakemuksen perusteella. (L 502/2019, 9 §,)

Lautakunnalla on erillinen määräys, joka koskee koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamista ylioppilastutkinnossa (ks. myös 1.7.4. Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen arvostelussa).

2.1.4 Yhteiset koetilaisuudet

Lukiot voivat järjestää yhteisiä koetilaisuuksia. Lukiot voivat myös sopia, että yksittäiset kokelaat suorittavat tutkintokerran kokeensa tai osan niistä toisen lukion tiloissa. Kukin lukio ilmoittaa kuitenkin omat kokelaansa tutkintoon. Lukiot sopivat keskenään koejärjestelyistä ja tarvittavien materiaalien hankkimisesta. Kukin lukio ilmoittaa kuitenkin kokelaat, jotka suorittavat erityisryhmien kokeen (ks. 2.1.2 USB-muistien ja erityisryhmien kokeiden tilaus).

Koesuoritukset ovat arvosteltavissa tutkintopalvelussa kokelaiden oman lukion arvostelua suorittaville opettajille kokelaiden ilmoittautumistietojen perusteella riippumatta siitä, missä lukiossa järjestettyyn koetilaisuuteen kokelas osallistui.

Lautakunta toimittaa ilmoittautumistietojen perusteella kuhunkin lukioon niiden omat tutkintotulokset ja todistukset.

2.2 Tutkintomaksut

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa tutkintomaksut ja muut tutkintoon liittyvät

julkisoikeudelliset suoritteet. Kokelaskohtaiset tutkintomaksut koostuvat perusmaksusta ja kustakin kokeesta perittävästä erillismaksusta. (L 502/2019, 20 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjä perii maksut, jotka on säädetty osallistumisesta ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, sekä tilittää maksut Ylioppilastutkintolautakunnalle. Jos lukion koulutuksen järjestäjä on valtio, kunta tai kuntayhtymä, ovat maksut suoraan ulosottokelpoisia (Verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettu laki 706/2007, 3 §, Valtioneuvoston asetus verojen ja maksujen täytäntöönpanosta 1324/2007, 2 §).

Kevään tutkinnon maksut tulee tilittää lautakunnalle viimeistään 5. maaliskuuta ja syksyn tutkinnon maksut viimeistään 5. syyskuuta. Todistuksen antaminen edellyttää, että tutkintokertoihin ja kokeisiin osallistumisesta säädetyt maksut on suoritettu (L 502/2019, 19 §).

2.2.1 Kokeiden suorittaminen ilman maksua

Oppivelvollisuuslain mukaiseen maksuttomaan koulutukseen oikeutetut kokelaat voivat suorittaa myös ylioppilastutkinnon kokeita maksutta. Oikeus maksuttomiin kokeisiin päättyy siihen, että kokelas saa ylioppilastutkinnon, ammatillisen tutkinnon tai niitä vastaavat ulkomaiset opinnot valmiiksi. Jos kokelas suorittaa samanaikaisesti ammatillista koulutusta ja lukion oppimäärää, maksuttomuus päättyy, kun kokelas on suorittanut ammatillisen tutkinnon ja ylioppilastutkinnon. Oikeus maksuttomiin kokeisiin päättyy sen kalenterivuoden loppuun, jolloin kokelas täyttää 20 vuotta, ellei kokelaalle myönnetä pidennystä. (L1214/2020, 16 §).

Maksuttomuus koskee vain kokelaita, joiden kotikunta on manner-Suomessa (L1214/2020, 2 §). Maksuttomuus ei koske niitä kokelaita, joiden kotikunta on Ahvenanmaalla tai ulkomailla.

Maksuttomuus koskee vain niitä kokelaita, jotka ovat tai ovat olleet oppivelvollisia (L1214/2020, 16 § 5 mom.). Maksuttomuus ei koske niitä kokelaita, jotka muuttavat Suomeen täytettyään 18 vuotta.

Maksuttomuus ei koske niitä kokelaita, jotka ovat aloittaneet opintonsa sen kalenterivuoden jälkeen, jolloin kokelas on täyttänyt 20 vuotta (L1214/2020, 16 § 5

mom.).

Maksuttomuus koskee kokelaita, joiden perusopetusta koskeva oppivelvollisuus päättyy 1.1.2021 tai sen jälkeen (L1214/2020, 25 § 3 mom.).

Oppivelvollisuus ja oikeus maksuttomaan koulutukseen laajenee käytännössä vuosiluokka kerrallaan. Oikeus maksuttomiin ylioppilastutkinnon kokeisiin alkaa ensimmäisenä niillä kokelailla, jotka siirtyivät syksyllä 2021 perusopetuksesta suoraan lukioon ilman välivuosia.

Kokelas voi ilmoittautua maksuttomasti viiteen ensimmäiseen kokeeseen. Seuraavista kokeista peritään maksu. Jos kokelas ilmoittautuu saman tutkintokerran aikana useaan kokeeseen siten, että suoritettavia kokeita tulee yhteensä enemmän kuin viisi, kokelas valitsee, mitkä sen tutkintokerran kokeista hän suorittaa maksuttomasti. (L 502/2019, 20 §)

Jos kokelas saa maksuttomasti suoritettua kokeesta hylätyn arvosanan, hän saa uusia kokeen ilman maksua (L502/2019, 20 §). Hylätyn kokeen uusiminen ilman maksua ei kuitenkaan ole mahdollista seuraavissa tapauksissa:

- Kokelaan koe on hylätty, koska kokelas on jättänyt saapumatta koetilaisuuteen.
- Kokelaan koe on hylätty, koska kokelas ei ole jättänyt koesuoritusta arvoiteltavaksi.
- Kokelaan koe on hylätty vilpin tai koetilaisuuden järjestyksen häiritsemisen vuoksi.

Hyväksytyyn kokeen uusimisesta peritään aina maksu. Ylioppilastutkinnon valmistumisen jälkeen suoritetuista kokeista peritään aina maksu.

Maksuttomuus ei välttämättä kata kaikkia ylioppilastutkinnon valmistumiseen vaadittavia kokeita, jos kokelas suorittaa tutkinnossaan enemmän kuin vaadittavat viisi koetta. Viiden ensimmäisen kokeen ja näiden kokeiden hylättyjen arvosanojen suorittaminen antaa kokelaalle kuitenkin mahdollisuuden ylioppilastutkinnon maksuttomaan suorittamiseen.

Lautakunta saa tarvittavat tiedot kokelaan oikeudesta maksuttomiin kokeisiin opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta (L 884/2017, 10 § kohta 2). Koulutuksen järjestäjä tallentaa tietovarantoon tiedot kokelaan aloittaman koulutuksen maksuttomuudesta (L 884/2017, 9c §). Koulutuksen järjestäjä vastaa maksuttomuuden pidentämiseen liittyvistä päätöksistä ja kirjauksista tietovarantoon. Opetushallitus määrää tarkemmin, miten tiedon tallentajien on pidettävä tallennettavat tiedot ajantasaisina (L 884/2017, 6 §). Koulutuksen järjestäjän oma päätös maksuttoman koulutuksen tarjoamisesta lainsäädäntöä laajemmalle joukolle ei vaikuta ylioppilastutkinnon kokeiden maksullisuuteen.

Lukion tulee ilmoittaa lautakunnalle erikseen ennen syksyä 2022 tutkintoon osallistuvat maksuttomiin kokeisiin oikeutetut kokelaat.

2.2.2 Koekohtaisten maksujen palauttaminen

Jos ennen kokeiden alkamista on todettu, että tutkintoon ilmoittautunut kokelas ei täytäkään osallistumiselle asetettuja vaatimuksia, tai jos ilmoittautuminen tutkintoon tai sen kokeeseen on hakemuksesta mitätöity ja kokelas ei ole osittainkaan osallistunut kokeeseen, koekohtaiset tutkintomaksut palautetaan pyynnöstä kokelaalle.

Perusmaksu on tällöinkin maksettava.

Pyyntö maksujen palauttamisesta on esitettävä lautakunnalle viimeistään sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana järjestetystä tutkinnosta on kyse.

2.3 Kokeiden järjestäminen

2.3.1 USB-muistien, purkukoodien ja avainlukulistojen vastaanottaminen

Rehtori avaa opettajan läsnä ollessa USB-muisteja sisältävän postilähetyksen. Avaamisen tulee tapahtua heti lähetyksen saavuttua, ja siitä tehdään merkintä avauspöytäkirjaan. Avauspöytäkirja laaditaan lautakunnan etukäteen toimittamalle lomakkeelle. Jos lähetys on postituksen aikana, avattaessa tai muulla tavalla vahingoittunut, lukion on välittömästi ilmoitettava asiasta lautakuntaan ja tehtävä merkintä avauspöytäkirjaan.

Lautakunta lähettää digitaalisten kokeiden purkukoodien perusosat ja avainlukulistat lukioille postitse erillisenä postilähetyksenä. Myös tämän lähetyksen avaamisesta tehdään merkintä avauspöytäkirjaan. Jos jokin sisäkuorista on auki tai vahingoittunut, lukion on välittömästi ilmoitettava asiasta lautakuntaan ja tehtävä merkintä avauspöytäkirjaan. Vahingoittunut kuori on suljettava huolellisesti esimerkiksi teipillä.

Jos lähetykset eivät vastaa lukion tekemää tilausta, lukion on välittömästi ilmoitettava asiasta lautakunnalle. Lähetyksessä voi olla USB-muisteja muutama enemmän kuin niitä on tilattu.

Lukio ei lähetä avauspöytäkirjoja lautakuntaan vaan säilyttää ne arkistossaan yhden vuoden ajan mahdollista myöhempää tarvetta varten.

2.3.2 Koetehtävien, USB-muistien, purkukoodien ja avainlukulistojen säilyttäminen

Rehtori lataa koetehtävät ennen koepäivää lautakunnan tutkintopalvelusta USB-muistille.

Koetehtäviä sisältävät USB-muistit, purkukoodit ja avainlukulistat on ehdottomasti säilytettävä kassakaapissa tai -holvissa sekä ennen ensimmäistä koepäivää että koepäivien välissä. Esimerkiksi paloturvakaappi ei ole riittävän turvallinen säilytyspaikka. Vain rehtorilla ja hänen valtuuttamallaan opettajalla saa olla pääsy säilytyspaikkaan. Jos lukiolla ei ole kassakaappia tai -holvia, on koetehtävät ja niitä sisältävät USB-muistit, purkukoodit ja avainlukulistat säilytettävä pankin tai postikonttorin holvissa.

Sekä kokelaiden tietokoneiden USB-muistit että koetilan palvelimen USB-muistit on säilytettävä turvallisessa paikassa.

2.3.3 Koetilat

Koetilaksi varataan riittävän tilava ja häiriötön huone. Koetilan kalustuksen ja kokelaiden sijoittelun tulee tukea kokelaan häiriötöntä työskentelyä ja esteetöntä valvontaa. Tilassa mahdollisesti olevat seinäkkeet eivät saa estää valvontaa. Pöydät ja kokeen vaatimat sähkö- ja verkkojohdot tulee sijoittaa siten, että kokelaille on riittävästi tilaa työskennellä toisiaan häiritsemättä. Koetilojen suunnittelussa tulee lisäksi ottaa huomioon ne koetiloista ja kokelaiden sijoittamisesta annetut määräykset, jotka ovat koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamista ylioppilastutkinnossa koskevilla määräyksillä ja ohjeilla.

Istumapaikkojen sijoittelun on oltava sellainen, ettei kokelaille ole tilaisuutta nähdä toistensa koevastauksia. Valvovien opettajien paikat on sijoitettava siten, että niiltä on mahdollisimman hyvä näkyvyys valvottavalle alueelle ja että tilassa voi tarvittaessa liikkua häiritsemättä kokelaiden suoritusta.

Ennen tutkintoa lukio laatii kokelaiden istumajärjestyksen kutakin koetilaisuutta varten erikseen. Istumajärjestys ei saa olla kokelaiden tiedossa ennen koetta.

Kokeen aikana mahdollisesti ilmenevien vikatilanteiden varalle koetilaan on varattava tyhjiä istumapaikkoja 5 % koetilassa olevien kokelaiden määrästä, kuitenkin vähintään 2 paikkaa ja enintään 10 paikkaa. Jos tutkintoverkko toteutetaan langattomasti, on varapaikkoja varattava 10 % tilassa olevien kokelaiden määrästä, kuitenkin vähintään 5 paikkaa ja enintään 30 paikkaa. Vikatilanteita varten varattavat istumapaikat on valittava siten, että ne sijaitsevat eri puolilla tilaa eivätkä esimerkiksi samalla rivillä. Varapaikkojen vähimmäislukumäärä voidaan alittaa siinä tapauksessa, että lukion käytössä on kokeen aikana jatkuvassa päivystysvalmiudessa asiantuntija, joka on erikoistunut ratkaisemaan tietoliikenneongelmia. Vähimmäislukumäärät eivät koske erillisiin koetiloihin sijoitettuja kokelaspaikkoja. Näiden osalta lukiolla on oltava varasuunnitelma tietoliikenneongelmien varalta.

Istumajärjestys voidaan laatia esimerkiksi seuraavasti.
Koetilasta laaditaan kartta, johon on numeroitu kukin istumapaikka. Karttaan merkitään lisäksi kokelaiden varapaikat, valvontapaikat ja kulkureitit. Kutakin kokelasta varten tehdään kortti, jossa on kokelaan nimi sekä lukion ja kokelaan numero.

Koetilan istumajärjestystä laadittaessa tulee ottaa huomioon erityisjärjestelypäätökset. Muut sairauteen tai vammaan rinnastettavat erityiset tarpeet voidaan ottaa huomioon kokelaiden sijoittelussa.

Jos lukio säilyttää kokelaiden tarkistettuja apuvälineitä, tietokoneita ja niihin liitettäviä lisälaitteita tiloissaan, tulee varmistaa, että tilat ovat lukitut ja muutoinkin turvalliset.

Kokelaan tulee olla mahdollista käyttää kokeen aikana WC:tä valvojan saattamana. WC-tiloja tulee olla useampi kuin yksi. WC-tiloihin ei tutkinnon aikana saa olla ulkopuolisilla pääsyä. Kokelailla tulee olla mahdollisuus myös käsien pesuun.

Kokelaita varten varataan koetilaan tai sen läheisyyteen ylimääräisiä kirjoitusvälineitä, luonnospaperia, paperinäliinoja, ensiaputarvikkeita ja mahdollisesti lääkkeitä tavallisimpia sairaustapauksia varten.

2.3.4 Koetilaisuus

Rehtori vastaa siitä, että koetilassa on ennen koetilaisuuden alkua koetehtävät sisältävä USB-muisti, purkukoodin perusosan ja avainlukulistat sisältävä kirjekuori sekä purkukoodin täydennysosa. Koetilaisuuksissa pidetään pöytäkirjaa lautakunnan lähettämiä esitäytettyjä koepöytäkirjalomakkeita käyttäen. Ennen kunkin kokeen alkua huone tarkastetaan. Pöydille jaetaan kokelaan tietokoneen USB-muistit ja luonnospaperit.

Koetilaisuuden alussa rehtori, kaksi valvojaa ja rehtorin valitsema kokelas toteavat kuoren liittyvän alkavaan koepäivään ja olevan avaamaton. Tästä tehdään merkintä koepöytäkirjaan. Rehtori avaa kirjekuoren. Purkukoodia ei saa näyttää kokelaalle. Kokeen valvoja tai rehtori lataa koetehtävät sisältävän tiedoston koetilan palvelimelle ja syöttää purkukoodin perusosan ja täydennysosan koetilan palvelimelle.

Tietoa koetehtävistä tai kokeen sisällöstä ei saa levittää koesalin ulkopuolelle ennen klo 12:ta.

Koesaliin ei ole lupa päästää muita henkilöitä kuin kokeeseen ilmoittautuneet kokelaat, rehtori ja valvojat. Esimerkiksi tiedotusvälineiden edustajilla ei ole lupaa päästä koesaliin ennen kokeen alkua tai kokeen aikana.

Kokelailta on matkapuhelimien ja muiden elektronisten laitteiden, kuten älykellojen, tuominen koesaliin ehdottomasti kielletty. Valvojien on huolehdittava siitä, että heidän matkapuhelimensa ovat suljettuja tai äänettäviä ja niistä on kytketty WLAN-yhteys pois päältä. Valvoja saa käyttää puhelintaan koetilassa vain tutkinnon järjestämiseen liittyvässä pakottavassa tilanteessa. (Vrt. 1.6 Vilppi ja tutkintojärjestyksen rikkominen.)

Kokelaat käynnistävät tietokoneensa lautakunnan toimittamalta kokelaan koneen USB-muistilta. Kokelaan tietokone saa koetilanteessa olla yhteydessä ainoastaan koetilan palvelimiin koetilan verkon kautta.

Ennen kokeen alkua valvojat tunnistavat kokelaat sekä tarkastavat heidän koejärjestelmään syöttämänsä nimen ja henkilötunnuksen. Valvoja voi samalla tarkistaa, että kokelaat ovat valinneet oikean kokeen ja kieliversion.

Kokelaan, joka suorittaa kaksi lyhyeen oppimäärään perustuvaa kielikoetta samana päivänä, tulee suorittaa kokeet peräkkäin. Hän voi koetilaisuuden alussa valita, kummanko kokeen hän suorittaa ensin. Kun kokelas haluaa päättää ensimmäisen kokeen ja siirtyä tekemään toista koetta, hän pyytää valvojan paikalle. Valvoja tunnistaa kokelaan kuten edellä on kuvattu. Kokelas ei voi toisen kokeen aloittamisen jälkeen palata takaisin ensin suorittamaansa kokeeseen.

Ennen kokeen alkua ja koetilanteen ollessa keskeytynyt kokelas ei saa tehdä muistiinpanoja paperille tai tietokoneellaan.

Koetilaisuudessa ei ole lupa kuuluttaa kokelaille mitään koetehtäviä koskevaa, ellei Ylioppilastutkintolautakunta ole pyytänyt näin tekemään. Kokelaille ei saa jakaa mitään lukion tai muiden tahojen laatimia tehtävien suorittamista koskevia ohjeita tai lomakkeita.

Kokelaan on WC-käynnin aikana käytettävä tietokoneessaan näytönsuojaa tai

näytönsäästäjää tai varmistettava muulla tavoin, ettei hänen käyttämänsä tietokoneen näyttöä voi lukea. Vilpin estämiseksi valvoja vie kokelaat WC-tiloihin satunnaisesti siten, että ennalta ei ole pääteltävissä, mitä WC:tä kulloinkin käytetään. Lukion tulee muutenkin huolehtia siitä, että WC:ssä käynti ei anna mahdollisuutta viestittää tietoja kokelaalta toiselle.

Kahvitarjoilu voidaan järjestää kokeen aikana sen mukaan, miten kokelaiden kanssa on etukäteen sovittu. Tarjoilussa avustavat ylimääräiset henkilöt merkitään koepöytäkirjaan. Tarjoilun ajaksi tulisi normaalivalvontaa tehostaa. Tupakointitaukoja tms. ei kokeen aikana ole lupa järjestää.

Päätettyään kokeen suorittamisen kokelas irrottaa USB-muistin tietokoneestaan ja toimittaa sen valvojalle. Valvoja varmistaa, että kaikki USB-muistit jäävät koetilaan. Kokelas luovuttaa valvojalle mahdolliset kokeessa käyttämänsä luonnospaperit ehjinä. Valvoja varmistaa, että jokaisessa luonnoksessa on kokelaan nimi. Kun koeaika on päättynyt ja valvoja on ilmoittanut siitä kokelaille, valvoja päättää kokeen koetilan palvelimelta.

Kaikkien kokelaiden poistuttua koetilasta valvoja tallettaa koesuoritukset koetilan palvelimelta erilliselle USB-muistille ja luovuttaa USB-muistin rehtorille tai valvojalle, jonka rehtori on nimennyt vastaamaan koesuoritusten siirtämisestä. Rehtori tai rehtorin tehtävään nimeämä valvoja siirtää kokelaiden koesuoritukset sisältävän tiedoston tutkintopalveluun. Koesuoritukset voidaan siirtää tutkintopalveluun myös ilman erillistä USB-muistia, jos koetilan palvelimen toteutustapa sen sallii (ks. liite 1, luku 4. Koetilan palvelin, varapalvelin ja valvojan kone, ja liite 4, Valvojan ohje). Koesuorituksia sisältävää tiedostoa ei tarvitse säilyttää lukiossa sen jälkeen, kun koesuoritukset on siirretty onnistuneesti tutkintopalveluun. Rehtori voi koepäiväkohtaisesti tai koko tutkinnon ajaksi nimetä yhden tai useamman valvojan vastaamaan koesuoritusten siirtämisestä tutkintopalveluun. Valvojan, joka siirtää koesuoritukset tutkintopalveluun, tulee olla lukion opettaja. Hänellä tulee myös olla tutkintopalvelussa annettuna oikeus osallistua kyseisen tutkintokerran kokeiden alustavaan arvosteluun.

Koetilan palvelimessa ja varapalvelimessa käytettyjä USB-muisteja saa käyttää uudelleen saman tutkintokerran kokeissa. USB-muistia, jota on kerran käytetty koetilan palvelimeksi käynnistämiseen, ei voi käyttää koetilan varapalvelimen käynnistämiseen.

Valvojan koneissa käytettyjä USB-muisteja ja kokelaiden koneiden USB-muisteja saa käyttää uudelleen saman tutkintokerran kokeissa. Palvelimissa, valvojan koneissa ja kokelaiden koneissa käytetyt USB-muistit palautetaan lautakuntaan tutkintokerran jälkeen.

Koetilaisuuden kulkuun ja valvojien tehtäviin liittyvät tarkemmat määräykset ja ohjeet löytyvät liitteestä 4 (Valvojan ohje).

2.3.5 Valvojat

Koetilaisuuksia valvovat lukion opettajat. Rehtorin harkinnan mukaan opettajien lisäksi voidaan tarvittaessa käyttää myös lukion entisiä opettajia, johtokunnan jäseniä tai muita sellaisia vastuuntuntoisia henkilöitä, jotka riittävästi tuntevat tutkinnon toimeenpanoa. Rehtorin velvollisuus on tarkistaa, että valvoja ei ole esteellinen. Valvojien tulee koko valvontavuoronsa ajan keskittyä pelkästään valvontatehtävään. Kokelaiden lisäksi muiden henkilöiden kuin rehtorin ja valvojien ei ole lupa tulla koetilaa. Jos lukio haluaa, että koetilaisuudessa on paikalla teknisiä tukihenkilöitä, heitä koskevat samat määräykset kuin valvojia.

Rehtorin on huolehdittava siitä, että valvojia on koetilaisuudessa tarpeeksi. Riittävä varmuus tulee saavuttaa kaikissa odotettavissa olevissa tilanteissa. Tällaisia ovat esimerkiksi äkilliset sairaustapaukset, sähkökatkokset sekä muut sellaiset tilanteet, joissa valvoja joutuu poistumaan koetilasta. Myös huoneen koko, muoto ja valaistus voivat vaikuttaa tarvittavien valvojien määrään.

Valvojia tulee olla koesalissa suhteessa kokelaiden määrään vähintään seuraavasti:

Kokelaita	1	2-25	26-40	41-60	61-80	81-100
Valvojia	1	2	2-3	3-4	3-5	4-6

Jos valvojia on vain yksi, tulee varmistaa välitön ja toimiva yhteys koesalissa olevan valvojan ja jonkun muun opettajan välillä koko kokeen ajaksi esimerkiksi puhelimen avulla.

Lautakunta ei rajoita nauhoittavan kameravalvonnan käyttöä kokeiden valvonnassa. Päätöksen kameravalvonnasta tekee lukion rehtori.

Valvonnassa tulee keskittyä havaitsemaan erityisesti kokelaiden välistä vuorovaikutusta, luvattomien apuvälineiden käyttöä ja tietokoneiden kokeeseen kuulumatonta käyttöä. Valvojien tehtävänä on reagoida poikkeustilanteisiin valvojan ohjeen (liite 4) mukaisesti. Tarvittaessa lukiosta otetaan välittömästi yhteyttä Ylioppilastutkintolautakunnan kansliaan tarkempien toimintaohjeiden saamiseksi. Lukio tekee tarvittaessa koetilaisuuden jälkeen lautakunnalle ilmoituksen teknisestä häiriöstä kokeessa, jos häiriö on vaikuttanut yhden tai useamman kokelaan koesuoritukseen.

Valvonnan tavoitteen toteutumiseksi jokaisen kokelaan näytön on oltava jatkuvasti yhden tai useamman valvojan nähtävillä. Tarvittaessa valvonta voi perustua valvojan liikkumiseen kuitenkin siten, ettei kokelas voi tietää, milloin häntä tarkkaillaan. Valvojan liikkuminen ei saa tarpeettomasti häiritä kokelaan koesuoritusta.

Valvojan ei ole lupa tarkastella kokelaan suorituksia eikä puhutella häntä, ellei kokelas itse ole viittaamalla ilmaissut, että hänellä on kysyttävää, tai ellei lautakunta ohjeista valvojaa tekemään näin.

Vilpin estämiseksi valvoja voi määrätä kokelasta pienentämään vastauksia sisältävien ikkunoiden kirjasinkokoa, kuvia tai muita merkintöjä. Kirjasinkoko ei kuitenkaan saa olla niin pieni, että kokeen suorittaminen ei ole kohtuudella mahdollista. Jos kokelas ei kehotuksesta huolimatta pienennä kirjasinkokoa tai muita merkintöjä tai jos hän valvojan kehotuksen jälkeen uudestaan saman kokeen aikana suurentaa kirjasinkokoa tai muita merkintöjä, tilanne voidaan katsoa vilpin yritykseksi.

Valvojat tai muut koetilassa olevat henkilöt eivät saa kokeen aikana neuvoa kokelasta tietokoneen, varatietokoneen tai koejärjestelmän käytössä. Poikkeuksen muodostavat valvojan ohjeessa (liite 4) mainitut tilanteet. Lautakunta voi myös muissa tilanteissa tarvittaessa ohjeistaa valvojia opastamaan kokelaita.

Koetilaisuuden kulkuun ja valvojien tehtäviin liittyvät tarkemmat määräykset ja ohjeet löytyvät liitteestä 4 (Valvojan ohje).

2.3.6 Koeaika

Koetilaisuudet on aloitettava kaikissa lukioissa ennen klo 9:ää luvussa 2.3.4 kuvatulla tavalla. Itse kokeen tekemisen saa aloittaa aikaisintaan klo 9.00.

Koe on suoritettava kuuden tunnin kuluessa siitä, kun rehtori tai kokeen valvoja on ilmoittanut kokeen alkavan ja valvoja aloittaa kokeen koetilan palvelimelta. Kuitenkin silloin, kun kokelas suorittaa kaksi lyhyeen oppimäärään perustuvaa kielikoetta samana päivänä, hänellä on niiden suorittamiseen aikaa yhteensä kahdeksan tuntia.

Kokelas ei saa poistua koetilaisuudesta ennen klo 12:ta. Jos kokelas kiellosta huolimatta poistuu koetilaisuudesta ennen klo 12:ta, lukion on välittömästi ilmoitettava siitä lautakunnalle. Myös silloin, jos kokelas äkillisesti sairastuu koetilaisuudessa, on lautakuntaan ilmoitettava asiasta. Sairaustapauksessa lukion on huolehdittava kokelaan valvonnasta klo 12:een asti.

Jos kokelas myöhästyy kokeesta mutta saapuu paikalle ennen klo 10:tä, hänen voidaan sallia osallistua kokeeseen. Koepöytäkirjaan merkitään aika, jolloin hän on aloittanut kokeen suorittamisen, sekä myöhästymisen syy. Jos myöhästynyt kokelas saapuu paikalle vasta klo 10:n jälkeen, on lukion syytä neuvotella kokeeseen osallistumisesta puhelimitse lautakunnan kanslian kanssa.

Myöhästyneen kokelaan koe päättyy samaan aikaan kuin muidenkin kokelaiden. Jos myöhästymisen syy on kuitenkin ollut kokelaasta täysin riippumaton, voi lukio neuvotella koeajan jatkamisesta lautakunnan kanslian kanssa.

Jos kokeen suorittaminen keskeytyy kokelaasta riippumattoman teknisen syyn vuoksi, hyvitetään menetetty koeaika kokelaalle. Menetetyksi koeajaksi lasketaan aika siitä, kun valvoja on todennut ongelmatilanteen aina siihen saakka, kun kokelas pääsee jatkamaan koetta (ks. liite 4). Keskeytyksen aikana kokelas ei saa tehdä muistiinpanoja tai muulla tavalla jatkaa kokeen suorittamista.

Lautakunta voi antaa vakavissa ja poikkeuksellisissa tilanteissa esimerkiksi ajallisen hyvityksen. Tämä edellyttää aina yhteydenottoa lautakuntaan.

Kun sairastuneen kokelaan koe järjestetään lautakunnan kanssa sovitulla tavalla sairaalassa tai kokelaan kotona, koeaika alkaa siitä hetkestä, kun valvoja aloittaa

kokeen palvelimelta. Aloitusajasta tehdään merkintä koepöytäkirjaan. Sairastuneen kokelaan koeaika on sama kuin muidenkin kokelaiden, ellei lautakunta hakemuksesta ole myöntänyt hänelle lisäaikaa kokeen suorittamiseen.

Koetilaisuuden kulkuun liittyvät tarkemmat määräykset ja ohjeet löytyvät liitteestä 4 (Valvojan ohje).

2.3.7 Koepöytäkirjat

Lukio tulostaa koepöytäkirjalomakkeet lautakunnan tutkintopalvelusta. Jos kokeeseen saapuneen kokelaan nimi puuttuu pöytäkirjasta, hänen osallistumisoikeutensa on tarkistettava lautakunnan kansliasta.

Jos lukiossa järjestetään koe samana päivänä useammassa kuin yhdessä tilassa, koepöytäkirjoja tulostetaan niin, että kaikissa tiloissa voidaan pitää pöytäkirjaa. Yksi koesalin valvojista pitää pöytäkirjaa, ja muut valvojat kirjoittavat siihen nimensä saapuessaan valvottavaan tilaan.

Jos lukiot järjestävät yhteisen koetilaisuuden, järjestelyistä vastaava lukio pitää yhteisistä koetilaisuuksista pöytäkirjaa. Muut osallistuvat lukiot toimittavat omat koepöytäkirjansa järjestävälle lukiolle ennen kokeita.

Alkuperäiset koepöytäkirjat lähetetään yhdellä kertaa lautakuntaan viikon kuluessa siitä, kun kaikki tutkinnon kokeet on pidetty. Lukion tulee säilyttää itsellään kopio tai kaksoiskappale koepöytäkirjoista.

2.4 Esteellisyys ja tutkintopalvelun käyttöoikeudet

Lukion rehtori, opettaja tai muu lukion henkilöstöön kuuluva on esteellinen hoitamaan tutkinnon toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, jos hänen lähisukulaisensa osallistuu ylioppilastutkintoon. Lähisukulaisiksi katsotaan omat lapset, puoliso, sisarukset ja vanhemmat. Esteellisyyden aiheuttaa myös muu henkilö, jos hän asuu samassa taloudessa tai on muuten erityisen läheinen. Esteellisyyden aiheuttavat myös puolison lapset. Esteellinen henkilö on velvollinen itse ilmoittamaan esteellisyydestään.

Kun rehtori on esteellinen, kaikkia tutkinnon toimeenpanoon liittyviä tehtäviä hoitaa

vararehtori tai joku muu opettajakunnan jäsen, joka ei ole esteellinen ja joka määrätään tehtävään.

Esteellisen rehtorin osalta esteellisyys koskee muun muassa

- ilmoittautumistietojen käsittelyä,
- istumajärjestyksen laatimista,
- koetehtävien lataamista ja käsittelyä,
- koesuoritusten käsittelyä,
- valvonnan suunnittelua ja toteuttamista,
- tutkintoverkon rakentamiseen ja tekniikkaan liittyviä asioita,
- arvostelun järjestämistä,
- opettajien oikeuksien hallintaa tutkintopalvelussa,
- alustavien tulosten käsittelyä ja
- erityisjärjestely- ja muiden hakemusten käsittelyä.

Esteellinen opettaja tai muu henkilö:

- ei osallistu niiden koetilaisuuksien valvontaan, joihin hänen lähisukulaisensa osallistuu
- ei osallistu valvontaan ennen klo 12:ta, jos lähisukulainen osallistuu kokeeseen toisessa lukiossa,
- ei osallistu tutkintoverkon rakentamiseen ja koetilan palvelinten ylläpitotehtäviin siinä lukiossa, jossa lähisukulainen osallistuu kokeeseen, ilman, että häntä valvoo toinen henkilö, joka ei ole esteellinen.
- ei laadi istumajärjestystä tai muuten suunnittele tilojen käyttöä siinä lukiossa, jossa lähisukulainen osallistuu kokeeseen
- ei käsittele avainlukulistoja, purkukoodeja, koetehtäviä tai koesuorituksia sisältäviä USB-muisteja, tiedostoja ja kirjekuoria
- ei arvostele tai käsittele lähisukulaisen suoritusta
- ei osallistu ylioppilastutkinnon järjestämiseen liittyviin muihin tehtäviin, ilman, että häntä valvoo toinen henkilö, joka ei ole esteellinen.

Jos opettajan velvollisuuksiin kuuluu koesuoritusten alustava arvostelu, hän ei ole esteellinen arvostelemaan muiden kuin lähisukulaisensa suoritusta. Lähisukulaisen

suoritusta ei saa antaa esteellisen opettajan nähtäväksi eikä hänen haltuunsa. Suorituksen arvostelee toinen opettaja, joka ei ole esteellinen. Jos koulutuksen järjestäjä ei pysty osoittamaan toista saman aineen opettajaa, joka pystyy suorittamaan alustavan arvostelun, suorituksen saa lähettää lautakuntaan arvostelemattomana.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että lukion koejärjestelyistä vastaavalla henkilöllä on tarvittava roolitieto Opetushallituksen Opintopolku-palvelussa. Rehtori, tai hänen varahenkilönsä, jos hän on esteellinen, hallinnoi oman lukionsa alustavaan arvosteluun osallistuvia opettajia lautakunnan tutkintopalvelussa. Rehtorin on varmistettava ennen koepäivää, että vain ylioppilaskokeen arvosteluun osallistuvilla on käyttöoikeus tutkintopalvelun arvostelunäkymään.

2.5 Lukiossa arkistoitavat asiakirjat

Avauspöytäkirjat tulee säilyttää lukioissa vuoden ajan.

Lautakunta suosittelee, että lukio säilyttää kahden vuoden ajan arkistossaan kunkin tutkinnon toimeenpanoon liittyvät asiakirjat, kuten ilmoittautumislomakkeet, ja jäljennökset hakemuksista ja esimerkiksi niihin liittyvistä lääkärintodistuksista.

Kokelaiden koesuoritusten luonnospaperit, koepöytäkirjojen kaksoiskappaleet tai kopiot ja istumajärjestykset olisi myös hyvä säilyttää lukiossa vuoden ajan mahdollisten arvostelun aikana tai oikaisumenettelyssä ilmenevien epäselvyyksien tai vilppitapausten selvittämiseksi. Luonnospaperit, koepöytäkirjojen kaksoiskappaleet tai kopiot ja istumajärjestykset säilytetään koepäivien mukaisessa järjestyksessä.

Yksi kappale kutakin paperista koetehtävää on suositeltavaa säilyttää arkistossa kymmenen vuotta. Koetehtävien säilyttämissuositus ei koske digitaalisen kokeen koetehtäviä.

Lautakunta suosittelee, että kunkin tutkinnon tulostiedot säilytetään pysyvästi.